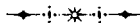

TARTALOM:

**** Igazgató és cégvezető.**

Az 1890. II. törvénycikk a védjegyek oltalmáról.

Irta: Dr. Neumann Ármin, országgy. képviselő, egyetemi tanár.

A postajog Magyarországon.

Irta: Dr. Róth Pál.

Törvénykezés.

Hazai rendes bíróságok. — Külföldi bíróságok.

Biztosítási szemle.

Az osztrák biztosító társaságok mérlegei. — A «New-York» cégbejegyzési ügye a képviselőházban. — A «New-York» otthon. — A vasutak közelében fekvő épületek tűzveszélyessége stb.

Különfélék.

Részvénytársaságok mérlegének közzététele — A nyilvánosság rendszere Angliában. — A nyilvánosság rendszere mi nálunk. — Az új spanyol banktörvény stb.

Adalom.

A levél, sürgöny és telefon útján kötött szerződés által való bizonyítás stb.

A KERESKEDELMI JOG- és ISMERETEK TÁRA.

HAVI FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos : Dr. RÓTH PÁL ügyvéd.

Szerkesztőség és kiadóhivatal :
Budapest, V. ker. Váci körút 34. szám.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési ár :

Fél évre . . 3 frt. — Egész évre . 6 frt.
Hirdetések a kiadóhivatalban árszabás
szerint vétetnek fel.

Igazgató és cégvezető.

*** A budapesti kir. ítélő tábla leg-
ujabban a következő két fontos jogel-
vet decretálta :*)

«Részvénytársaságoknál a cégjegyzés a társulatnak két «per procura» jegyzésre jogosított hivatalnok által is eszközölhető» (1891. július 14-ikén kelt 4328. sz.) és

«Részvénytársaságoknál a társulat tisztviselője «per procura» jelzés nélkül is az igazgatóság bármely tagjával együttesen jegyezheti a céget.» (1891. június 30-ikán kelt 3980. sz.)

A budapesti kir. tábla ezen végzései két újabb időben alakult fővárosi tekintélyes részvénytársaság megfelelő alapszabály-módosítása által provokáltatott. A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék, melyhez a társaságok az alapszabály-módosítás bejegyzése végett folyamodtak, mindkét esetben megtagadta a bejegyzést és a kir. ítélő táblával ellenkező álláspontot látszik elfoglalni. Az idézett végzésekben foglalt jogelveket mi sem tekinthetjük a kir. tábla által elfoglalt álláspontnak, mert az nem az arra hivatott keres-

kedelmi és váltótanács — hanem a szüneti tanács által hozatott meg, melynek pedig csak egy tagja képezi a kereskedelmi és váltótanács tagját. — Nagyon természetes tehát, hogy a szüneti tanács ezen egy tagjának jogi nézete döntő befolyással bír a szüneti tanács elhatározására és hogy ebben annak jogi meggyőződése jut kifejezésre. Ezért és mert az idézett végzések indokolásában a kritikus kérdés tekintetében bizonyos öntudatlanságot vélünk felfedezni, nem kívánunk ezen végzések bírálatába bocsátkozni, hanem egyenesen felvetjük a végzésekben kifejezésre nem juttatott fontos elvi kérdést: *Renderhet e ki a részvénytársaság egyáltalában cégvezetőt?*

A részvénytársaság ügyeit az igazgatóság intézi, de a társasági ügyek vitélével, valamint a társaságnak az ügyvitelre vonatkozó képviselővel más meghatalmazottak, vagy a társaság hivatalnokai is megbízhatatlanok. (Keresked. törvény 182. 193. §§.)

Az iránt, hogy ezen «más meghatalmazottak» alatt a cégvezetők is érthetők-e és hogy tehát a részvénytársaságok rendelhetnek-e cégvezetőt, a német jogirodalomban igen sokáig heves

*) A vonatkozó végzéseket a törvénykezési rovatban közöljük. Szerk.

vita folyt. A német keresk. törvény codificatiójánál ugyanis a porosz javaslat 193. §-a helyébe a nürnbergi conferentia meghagyása folytán a szövetségi bizottság a következő szakaszt ajánlotta: «Die Vertretung der Gesellschaft kann in Beziehung auf die Geschäftsführung einzelnen Beamten der Gesellschaft zugewiesen werden. In diesem Falle kommen nach dem Umfang der Vollmacht die Bestimmungen über Procuristen und Handlungsbevollmächtigte zur Anwendung.»

Az előadó új javaslata folytán azonban a szakasz második pontja helyébe a conferentia a német keresk. törvénynek eredeti 234. §-át iktatta, mely következőleg szól:

«Der Betrieb von Geschäften der Gesellschaft, sowie die Vertretung der Gesellschaft in Bezug auf die Geschäftsführung kann auch sonstigen Bevollmächtigten oder Beamten der Gesellschaft zugewiesen werden. In diesem Falle bestimmt sich die Befugniss derselben nach der ihnen erteilten Vollmacht; sie erstreckt sich im Zweifel auf alle Rechtshandlungen, welche die Ausführung derartiger Geschäfte gewöhnlich mit sich bringt.»

A conferentia ezen szakaszba a cégvezetők tekintetében semmiféle intézkedést felvenni nem akart, «da erfahrungsmässig Actiengesellschaften niemals einen Procuristen bestellten, wie denn auch das Recht der Bestellung eines solchen eigentlich nur als Attribut eines Menschen betrachtet werden könne, da es einen Principal von unbeschränkter Willensfähigkeit voraus-

setze; es passe nicht zu einem Institut, wie die Actiengesellschaft, dessen Geschäftsthätigkeit sich nur auf einem autonomisch beschränkten Boden bewege».

A mi kereskedelmi törvényünk eredeti javaslatának 225. cime teljesen megegyezett a német kereskedelmi törvénynek fent idézett eredeti 234. §-ával. Az előadó azonban annak 2-ik pontja helyébe a következő pont felvételét ajánlotta: «Ezekre (t. i. a társasági meghatalmazottak, és hivatalnokokra) általában a jelen törvénynek a cégvezetőkre és a kereskedelmi meghatalmazottakra vonatkozó intézkedései nyerne alkalmazást». Az értekezlet azonban a cégvezetőkre vonatkozó kitélt elhagyta és elvileg kimondotta, hogy *a részvénytársaság közgyűlése cégvezetőt ki nem rendelhet*. A törvényhozás is ezen álláspontot foglalta el és a keresked. törvény 193. §-ából világosan kitűnik, hogy a részvénytársaság csak *kereskedelmi meghatalmazottakat* rendelhet ki az ügyvitelre, mert a társaság *korlátlan* képvisellete csak az igazgatóságot illeti.

Ez keresk. törvényünk kétségtelen álláspontja. A gyakorlat azonban annak szükségéről tesz tanúságot, hogy az igazgató jogkörével — különösen kisebb számu igazgatósági taggal vagy több üzletággal vagy teleppel bíró részvénytársaságoknál — felruháztassanak *a társaság állandó szolgálatában álló, rendszeres fizetéssel ellátott szakférfiak is*. Ehhez képest a német keresk. törv. is az 1884-diki részvénytársasági novellában megváltoztatta álláspontját és az idézett eredeti 234. §. helyébe a következő sza-

kasz jutott: «Der Vorstand kann, sofern nicht durch den Gesellschaftsvertrag oder durch Beschluss der Generalversammlung ein Anderes bestimmt ist, einen Procuristen nur mit Zustimmung des Aufsichtsraths bestellen. — Diese Beschränkung hat Dritten gegenüber keine rechtliche Wirkung.» Németországban tehát jelenleg már a *törvényrendeleténél fogva* jogositva vannak a részvénytársaságok cégvezetőket kirendelni.

Nálunk a törvény ezen sanctiója hiányzik, de a gyakorlatban a részvénytársaságok annak tudatában, hogy az igazgatósági tagtól a szükséges szakismeretet és feláldozó munkásságot követelni nem lehet, egymásután rendelik ki a cégvezetőket és jelenleg már ugy a fővárosban, mint a vidéken számos részvénytársaság bir cégvezetőkkal; kik a céget «per procura» vagy ezen tóldat nélkül jegyzik, amint azt az alapszabályok rendelik. Ez elvégre is mellékes fontosságú kérdés, mert a cégjegyzési tóldat nem jog — hanem csak rendszabályt képez.

A részvénytársaságok ezen gyakorlatát a bíróságok is sanctionálták, amennyiben semmi ellenvetést nem

tettek az alapszabályok olyan intézkedése ellen, hogy a társasági céget egy társasági tisztviselő az igazgatóság egy tagjával együttesen jegyezze. (L. a budapesti kir. tábla 4128/1876, 4890/1889. sz. és a kir. Curiának Dvtár XIII. 77. l. alatt közölt határozatát.)

A kereskedelmi és bírói gyakorlat tehát a törvény tételes intézkedését hatályon kívül helyezte. Ezzel kapcsolatban azonban a kereskedelmi törvény revisiójáig *kiterjesztő magyarázatot kell nyerni a bírói joggyakorlatban a keresk. törvénynek az igazgatósági tagok felelősségéről szóló büntető határozatainak (218—222. §§.) is, mert ezek csak az igazgatóság tagjai által elkövetett cselekményekre és mulasztásokra vonatkoznak.* Már pedig, ha a társaság egyes tisztviselői cégvezetői — tehát a törvény értelmében korlátlan és nem korlátozható — jogositvánnyal ruháztatnak fel, akkor ezzel kapcsolatban különleges felelősséget is meg kell állapítani a cégvezetőre nézve épügy, mint az igazgatóra nézve.

E nélkül a gyakorlat által contra legem elfogadott jogelv a részvénytársaságok és közönség érdekeit fölötte veszélyeztetné.

Az 1890. II. törvénycikk a védjegyek oltalmáról.

Irta: Dr. NEUMANN ÁRMIN, országgy. képviselő, egyetemi tanár.

(Folytatás.)

3. §.

A belajstromozásból kizárva vannak és emélfogva a kizárólagos használati jog megszerzésére nem alkalmasak az oly védjegyek, a melyek:

1. *Kizárólag Ő Felségeiknek, vagy a kir. család valamely tagjának arcképéből állanak;*

2. *kizárólag állami és közhatósági címerekből, valamint pusztán számokból, betűkből vagy szavakból állanak;*

3. *a forgalomban bizonyos árunemek megjelölésére általánosan szokásosak;*

4. *erkölcstelen és közbotrányt okozó vagy közrend elleni ábrázolatokat vagy a tényleges üzleti viszonyoknak, vagy a valóságnek meg nem felelő és a fogyasztó közönségnek tévedésbe ejtésére alkalmas feliratokat vagy adatokat tartalmaznak.*

10. Az árujegyet rendszerint szabadon lehet választani és pedig nem csupán egyet, hanem többet, sőt egy árunemet is lehet több védjeggyel ellátni; a belajstromozási hivatal nincs jogosítva a belajstromozást a védjegy minősége okából még akkor sem megtagadni, ha esetleg egy már bejegyzett védjeggyel azonos vagy ahhoz hasonló, (l. 18. §-t) mindamellet vannak bizonyos kivételek, melyeknek fenforgása esetén az árujegy oltalomban nem részesül, ezek vagy feltételesen vagy feltétlenül vannak az oltalomból kizárva, mindkettőt a 3. §. taxative sorolja fel;

feltétlenül ki vannak zárva: a forgalomban bizonyos árunemek megjelölésére általánosan szokásos (3. §. 3. p.) és a 3. §. 4. pontjában említett ábrázolatokat és adatokat tartalmazó védjegyek;

feltételesen vagy is csak akkor, ha kizárólag alkotnák a jegyet, ki vannak zárva azon jegyek, melyek Ő Felségeiknek vagy a királyi család valamelyik tagjának arcképéből vagy állami közhatósági címerekből, valamint pusztán számokból, betűkből vagy szavakból állanak. Ő Felségeik és a királyi család tagjainak arcképei, valamint állami és közhatósági címer tekintetében azonfelül a 4. §. szerint még az is szükséges, hogy a fennálló törvények vagy szabályok értelmében az azok használata tekintetében megkivánt engedély előzetesen igazoltassék.

11. A jelen §. azonban csak azon jegyeket sorolja fel, melyek a belajstromozásból ki vannak zárva és melyek a kizárólagos használati jog megszerzésére alkalmatlanok. Vannak e mellett azonban oly jegyek, melyeknek használata egyáltalán meg van tiltva és olyanok, melyek belajstromozásuk dacára büntetéssel sujtatnak; az elsőkhöz tartoznak a 10. §. szerint más termelő, iparos vagy kereskedő neve, cége, címere vagy üzletének megnevezése; a tilalom áthágói tekintet nélkül arra, vajjon a sértett fél a kérdéses jegyet belajstromoztatta-e vagy nem (különben a címeren kívül ily jegyeket a 3. §. szerint önállóan bejegyezni nem is lehet) a 23. §-ban foglalt büntetéssel sujtandók, de csak-

is akkor, ha a sértett fél *belföldi* (külföldiek tekintetében a fennálló államszerződések illetőleg egyezmények irányadók; Austriára nézve az 1878: XX. illetve 1887: XXIV. törvény.-c. által meghosszabított vám és kereskedelmi szövetség XVII. cikke mérvadó; (l. ezekről a 32. §-t.) A belajstromozás dacára büntetendők azok, kik a 23. és 25. §. szerint védjegybitorlóknak tekintendők (l. ezen §§-kat).

12) Habár a törvény azon alaptételtől indul ki, hogy csakis a figuratív jegyeket veszi oltalomba, a nominatív, továbbá számok és betűkből álló jegyeket pedig csak akkor, ha az előbbiekkal összeköttetésben állva, azoknak alkatrészét képezik, mégis a 3. §. 1. és 2. pontjában megfordítva Ő Felsőégeiknek vagy a királyi családnak arcképeire és az állami és közhatósági címereket illetőleg megállapítja, hogy ezen figuratív jegyek csak más jegyekkel kapcsolatosan részesülhetnek védelemben; a jegynek ezen egyéb alkatrészei számokból, betűkből vagy szavakból is állhatnak (és ekkor is a 4. §. szerinti engedély szükséges) Csak az itt érintett arcképekre és címerekre vonatkozik a kizárás, egyéb arcképek és címerekre nem; megjegyzendő azonban, hogy az idegen arckép föltétlenül az idegen címer pedig a 10. §. szerint csak akkor használható, ha az illető ahoz beleegyezését adja. Idegen uralkodók arcképeire vagy idegen államok, vagy belföldi társaságok, korporatiók címereire a jelen §. nem vonatkozik (más nézetben Kohler id. m. 166. l.)

13. A pusztán számok, betűk vagy szavakból álló, valamint a forgalomban bizonyos árunemek megjelölésére általában szokásos árujegyek a törvény által *szabadjegyeknek* nyilvánítatnak, azoknak kizárólagosságát senki sem appropriálhatja. A számok lehetnek arab vagy római, a betűk vagy szavak, bármely élő vagy holt nyelvek, (más nézetben Stockheim: das deutsche Markenschutzgesetz 15. l.) ép oly kevéssé jön tekintetbe, valjon a számok, betűk vagy szavak miként csoportosítatnak. Az árujegynek, hogy védelemben részesüljön, illetve belajstromozható legyen, szükségkép szembeötlő figuratív jelleggel kell bírnia; ha tehát a számok, betűk vagy szavakhoz egy jelentéktelen alig szembeötlő kép fűzetik, az árujegy be nem lajstromozható, mert ez esetben is az árujegy lényegét a betűk, számok és szavak fogják képezni (l. Entsch. R. G. III. 74. X. 56. 57. R. G. für Strafsachen VI. 33., 34. X. 354. l.) különben képbeli jegy mellett bármily a jelen §. 4. pontja alá nem eső szó használható (a 10. §. egészen más szempontból bírálendő meg.) A kezdőbetűk autographok és monogrammok, bármily cifrázattal legyenek is azok ellátva, vagy a betűk, számok és szavak egymásközötti, bármily csoportosításu szabadjegyeket képeznek is, be nem lajstromozhatók; ugyanazért nem tekinthető védjegy bitorlásnak, ha valaki egy descriptív és figuratív részekből egyesített védjegynek csupán descriptív alkatrészét utánozza (l. különben 10. §-t).

14. A legtöbb törvényhozás a betük vagy szavakból álló árujegyeket szintén szabadjegynek nyilvánítja; az angol 1875-iki törvény szerint (s. 10.) betük és szavak csak akkor lajstromozhatók be, ha már azelőtt mint árujegyek szokásban voltak; az 1883-iki törv. (s. 64.) azonban egészben véve a betük, szavak és számoknak is distinctiv jelleget kölcsönöz, és csak az egyes betűket vagy számokat zárja ki a belajstromozástól. Amerikában a számok is belajstromozhatók. A francia törvény is a nominatív jegyeket védelmébe veszi.

15. Szabadjegyeknek nyilvánítja a 3. p. azokat, melyek a forgalomban bizonyos árunemek megjelölésére általánosan szokásosak; szükséges tehát:

1) hogy a jegy valamely *árunemet* megjelölje, és hogy

2) *általánosan* szokásos legyen;

a) a mi az első kivántatóságot illeti, egészen közömbös valjon a figuratív jelzés az árunem eredetére vonatkozik, pl. a hely képét vagy valamely eszményképet ábrázolja, valjon minőségbeli vagy az áru használatára vonatkozó jelleggel bír. Ily szabad védjegyek legkülömbözőbb neveire akadunk minden országban. Angolországban pl. különösen a pamut-iparnál szokásosak, úgy hogy a védjegylajstrom behozatalánál Manchesterben a bejelentett védjegyek megvizsgálására egy külön bizottság lett kirendelve (44158 ily nemű bejelentés közül csak 4538 lett belajstromozva. (l. Rules s. 57—63.) Nálunk a malom-iparnál szokásos számjegyek azért nem tartoznak ide, mert

pusztán számokból állva ugysem képezhetik belajstromozás tárgyát;

b) az ily jegyek csak akkor tekintetnek szabadjegyeknek, ha *általánosan*, nem pedig csak bizonyos helyen vagy vidéken szokásosak, az azonban nem döntő, hogy azt csak a kereskedők bizonyos osztálya vagy neme használta, mert az *általános* kifejezés nem bir alanyi, hanem tárgyi viszonyítással; (l. német törvény 10. §. II-ik kik.)

Nem szükséges, hogy ezen jegyek régibb időből eredjenek, elég ha mint olyanok meghonosodtak és nem szükséges, hogy azt a kérdéses árunemmel foglalkozó minden iparos vagy kereskedő használja; elégséges annak oly általános használata, hogy a forgalomban többé nem tekintik bizonyos egyén áruinak jellemzőjéül.)*

A 3. §. 3. p. különben a jegynek *szabad* nem pedig *jogellenes* használatát feltételezi. (l. Entsch. R. G. für Str. I. 218., 219. Maillard de Marafy nouveau régime des marq. de fabr. 37 l.) ha a kereskedés valamely áruval meg van tiltva, az védjeggyel sem látható el (Franciaországban az ellenkező nézet divatos).

16 A 13—15. alatt a szabadjegyekről volt szó, melyek éppen ezen minőségüknél fogva be nem lajstromozhatók, ellenben a 3. §. 4. p. azon jegyekre vonatkozik, melyeknek használata egyáltalán tiltva van és ez

*) Messze megy az 1883-iki angol törvény 74. c., midőn megállapítja, hogy minden árujegy, mely az 1875-iki törvény életbelépése előtt háromnál több személy által ugyanazon vagy hasonló nemű árunál használva lett, szabadjegynek tekintendő.

okból, a belajstromozásból ki vannak zárva. ilyenek

a) az erkölcstelen és közbotrányt okozó vagy a közrend elleni ábrázolatokat;

b) a tényleges üzleti viszonyoknak vagy a valóságnak meg nem felelő és a fogyasztó közönségnek tévedésbe ejtésére alkalmas feliratokat vagy adatokat tartalmaznak.

a) erkölcsöt sértő a védjegy, ha sexualis tekintetben kifogásolható vagy ha vallásos szempontból botrányos; mindkét esetben a védjegy «közbotrányt okozó», ez utóbbi kitétel alatt mindazon ábrázolatok értendők, melyek az ethikai érzelmeket sérteni képesek; a törvény tilalma nem csupán akkor forog fenn, ha tényleg közbotrányt okoztatott, hanem akkor is, ha az ábrázolat olyant okozni képes; közrend elleni az ábrázolat, ha politikailag veszedelmes államellenes tendenciával bír, vagy ha az államrend fel forgatására irányul: mindez az általános jogelvekből is folyik, és azért a német írók bár a német törvény 3. §. 2. kik. csupán ezen általános kitéfelt használja »Ärgerniss erregend«, mind ezt a német törvény szempontjából is mérvadónak mondják;

b) a törvény továbbá a belajstromozástól kizárja a *deceptive* vagyis azon védjegyeket, melyek csalásra tévedésbe ejtésre irányulnak (a francia terminologia szerint »marque mensongère«) már az ipartörvény 58. §. tartalmazza azon tilalmat, hogy az iparos vagy kereskedő sem használhat cégen, nyomtatványain vagy hirdetései-

ben oly jelzőket, jelvényeket vagy adatokat, melyek a tényleges üzleti viszonyoknak vagy a valóságnak meg nem felelnek; itt azonban e tilalom alanyi szempontból általánosítva, tárgyi szempontból pedig kiterjesztve lett mindazon jegyekre, melyek a fogyasztó közönség tévedésbe ejtésére alkalmasak; az »és« szó itt disjunktív értelemben veendő. Ez utóbbira már azért is volt szükség, mert az iparügyi ministerium 33488/85. sz. a. kimondta, hogy az áru minőségére vonatkozó, bármely jelző használatát az ipartörvény 58. §-ban foglalt tilalom alá nem tartozik. A mi azonban a törvény sanctióját illeti, megemlí-tendő, hogy míg az ipartörvény 157. §. d) pontja szerint, a tilalom áthágói 20—200 frtig terjedő büntetéssel sújtatnak, itt a belajstromozás kizárásán kívül semmiféle sanctió nem foglaltatik, sőt az ily védjegyek használati tilalma is csupán a 10. §-ban érintett esetekre van kimondva; a törvény 3. §. 4. pontjának sajátképeni sanctiója tehát nem itt, hanem az általános jogi elvekben és a büntető törvényben keresendő; itt a törvény csupán a belajstromozás kizárását akarta kimondani.

A b) p. alá tartoznak különösen oly védjegyek, melyek az árunak tényleg nem létező tartalmat tulajdonítanak, pl. belföldi dohányt, havanna dohánynak, félselyem árut tiszta selyembelinek tüntetnek fel; a francia törvény 8. cikke az ily jegy használatát büntetéssel is sújtja (l. Pouillet traité des marques de fabrique Nr. 361. skt.) ide tartozik továbbá annak feltüntetése, hogy az áru valamely uralkodó

vagy családja által favorizáltatik, vagy mely az áru geográfiai eredetére vonatkozik; ide tartoznak különben mindazon jelek, melyek által a védjegy-tulajdonos magát másnak akarja felüntetni. Külömbiséget nem tesz vajjon a 3-ik, kinek jogaiba a védjegy ütközik, annak használatára beleegyezését adta-e vagy nem, továbbá vajjon az illető egyáltalán jóhiszemben van-e, hacsak a védjegy a fogyasztó közönség tévutra vezetésére alkalmas. A törv. 10. §-a az illetők beleegyezése nélkül bizonyos jelek használatát egyáltalán megtiltja, ugyan a jelen §-ban azonban a törvény tovább meggy és kimondja, hogy mihelyt ily feliratok vagy adatok a tényleges üzleti viszonyoknak vagy a valóságnak meg nem felelnek, vagy a fogyasztó közönség tévedésbe ejtésére alkalmasak, akkor *egyáltalán*, tehát a 10. §-ban érintett beleegyezés mellett sem *lajstromozhatók be és használhatók kizárólagosan*.

17. A törvény csak Ő Felségeik vagy a kir. család arcképeiből vagy az állami és közhatósági címerekből kizárólag álló védjegyek belajstromozását tiltja meg, de nem a más arckép vagy magáncímer belajstromozását.

Az oly védjegyek (4. §.) melyek Ő Felségeiknek vagy a királyi család valamelyik tagjának arcképe vagy valamely kitüntetés, a magyar állami vagy közhatósági címer képezi a védjegy alkatrészét, csak az esetre lajstromozhatók be, ha a fennálló törvények vagy szabályok értelmében az

azok használata tekintetében megkivánt engedély előzetesen igazoltatik.

18. A magyar korona országai egyesített címerének, valamint az ország külön címerének magánosok, magánjellegű testületek, vállalatok és intézetek által való használhatásáról az 1883: XVIII. t.-c. és az annak végrehajtására vonatkozó 50,422. sz. a. 1883. sept. 10-én kelt, valamint a magyar címerek használatának szabályozása tárgyában 29,722/1884. sz. a. kelt belügym. rendeletek intézkednek, ezen intézkedések lényeges pontjai a következők:

Pt) Az említett címerek bármelyikét gyári vagy iparcikkeken, árukön, üzleti helyiségeken, címtáblákon, címlapokon (Etiquette), üzleti nyomtatványokon stb., csak a miniszerelnök engedélye mellett lehet használni; a folyamodvány a törvényhatóság első tisztviselőjéhez (alispán, polgármester) Horvát-Szlavonországban az azoknak megfelelő hatósághoz intézendő s igazolandó, hogy a kérelmező nincs hivatalvesztésre ítélve s hogy a politikai jogok gyakorlásában van, erkölcsileg kifogástalan üzlete pedig oly terjedelmű, vagy üzletének tárgyai oly kiváló minőségűek vagy egyébként az üzlet vagy intézet oly figyelemre méltó, hogy az ország címere használhatásának engedélyezését megérdemli; azok kik az állam egyedáruságának tárgyait képező cikkeket illetékes hatósági engedély mellett árulnak, pl. dohánytözsérek vagy az állami hatóságok által felállított lottógyűjtődék, bélyegárudák stb. az ille-

tékes uton nyert erre vonatkozó engedély alapján s a meddig az tart. az államegyedáruságának tárgyaira vonatkozó címtábláikon ezen címereket is használhatják. Hasonlag használhatják azok is, kik a m. kir. udvari címet a fennálló szabályszerű eljárás mellett eddig megnyerték vagy ezen túl megnyerni fogják. A kiadott engedély magában foglalja azon jogosultságot is, hogy azzal az üzlet fióktelepei és ügynökségei is élhessenek. Jogerőre emelkedett oly birói ítélet, mely a politikai jogok felfüggesztésére avagy hivatalvesztésre szól, az ezen címerek használhatására vonatkozó engedélynek érvényét megszünteti.

Ezen címereknek a jelen törvénybe ütköző használata kihágást képez s két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. A miniszterelnök fel van hatalmazva az adott engedély hatályát megszüntetni, illetőleg az adott engedélyt visszavonni, ha az illető magános testület vagy intézet oly körülmények közzé jutna, melyek között az ezen címerek használatára vonatkozó engedély a kérelmezés idején meg nem adathatott volna.

A nyomdászok és könyvarusok, a mennyiben a szóban lévő címerek használatára engedélyt nyernek, azokat csakis cím- és cégtábláikon továbbá üzleti nyomtatványaikon, használhatják; egyes könyvkiadványokon kivéve, ha azok hivatalos kiadványt képeznek, ezen címerek csak az ezen egyes ki-

adványokra szorítókozó külön engedély alapján használható. A szeszgyáros cégek, a szóban levő címereket, a mennyiben erre jogosultak, csakis gyáraik és nagyraktáraik cím- és cégtábláin és nyomtatványain használhatják, de semmi esetre sem kimérési üzleteik címtábláin vagy az ezen utóbbi üzleteikből származó nyomtatványaikon. A magyar címerek oly nemű használata, hogy a magyar címer a kétfejű sasnak szív pajzsát vagy általában, hogy a kétfejű sas a magyar címernek hátterét képezze; nemkülömben, hogy a magyar címer fölé más mint a magyar szent korona alkalmaztassék, nincs megengedve.

5. §.

A betűket vagy szókat is tartalmazó védjegynek eszközölt belajstromozása nem képez akadályt, hogy más is áruinak megjelölésére saját nevét vagy cégét akár rövidebb alakban is használhassa.

19. E szakasz fölösleges és ennél fogva félreértésekre adhat alkalmat Ugyanis már fent 13. sz. a. kifejtetett, hogy a betűk és szavak, szabadjegyek és habár mint egy védjegynek csupán alkatrészei belajstromozhatók, de mindaz a mit a védjegy mint szabadjegy tartalmaz, az más által utánoszható, mert az mint szabadjegy az általános forgalomból ki nem vonható. Midőn tehát a törvény az 5. §-ban a betűket és szókat külön kiemeli és megállapítja, hogy azoknak egy figuratív jellel történt belajstromozása nem képez akadályt arra, hogy más is áruinak megjelölésére saját nevét vagy cégét akár rövidebb alakban használhassa,

abból azt lehetne következtetni, hogy más azaz e §-ban nem említett belajstromozott védjegy alkatrészét képező szabadjegynek utánzása meg van tiltva, a mi azonban ellentétben állana az általános elvekkel, de ellentétben áll a törvény indoklásával is, melyszerint az itt foglalt intézkedés határozott kifejezése *csak lehető félreértések és zaklatások kikerülése céljából tartatott szükségesnek.*

20. A saját név vagy cég akár rövidebb alakban is az illető által természetes joga alapján használható, ugyanazért közömbös, valjon azt mint valamely figuratív jegynek alkatrészét belajstromoztatta-e vagy nem. A törvény különben nem azt akarja megállapítani, hogy az illetőt védelemben részesíti, hanem csak azt, hogy a használatban nem gátolja (l. Entsch. ROHG. XX. 361. l.) Ha valaki egy nominatív és figuratív alkatrészekből álló védjegyet akként használná, hogy a figuratív alkatrészt utánozva csupán cégét vagy nevét helyezné a nominatív alkatrész helyébe, az szintén cégbitortást követne el (l. Kohler id. m. 281. l.)

6. §.

A belajstromozott védjegy használata rendszerint nem kötelező, azonban a kereskedelmiügyi miniszter bizonyos árunemekre elrendelheti, hogy ilyenmő árúk forgalomba bocsátásuk előtt a jelen törvény értelmében belajstromozott védjeggyel rendeleti úton megállapítandó módon láttassanak el.

21. Rendszerint senki sem köteleztetik, hogy használandó jelvényeit belajstromoztassa, valamint arra sem,

hogy belajstromozott védjegyét minden körülmények közt alkalmazza. Minthogy azonban lehető csalások kikerülése szempontjából és jelesen bizonyos élelmiszerek és használati tárgyak gyakori hamisítása esetében kívánatos lehet, hogy az itt érintett áruk védjeggyel láttassanak el, és ennek alapján származásuk azonnal felismerhető legyen, felhatalmazást kér a kormány arra, hogy bizonyos védjegyekre nézve rendeleti úton a használati kényszert és bizonyos cikkekre nézve a védjegy bejelentését kötelezőleg kimondhassa» (l. a törvényjav. ind. a 6. §. hoz.)

22. A cukorgyárosokat már a cukoradóról szóló 1888. évi XXIII. t.-c. 25. §-a kötelezi arra, hogy az elárusítandó cukortermelvényeket lajstromozott árujeggyel lássák el, de ennek csak az a célja, hogy netaláni adómegrövidítés esetében a termelvény származása könnyebben megállapítható legyen. A kereskedelemügyi miniszter különben egyelőre csak a kaszák, sarlók és szalmavágók tekintetében rendelte el a védjegyek kötelező alkalmazását (l. a keresk. minist. 24551/1890. sz. a. rend.) A ki ezen rendeletben foglalt intézkedéseket megszegi, az a 31. §. szerint kihágást követ el és az 1884: XVII. t.-c. 157. §-a d) pontjának megfelelőleg 25—200 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő és azonkívül az illető árku mindenkor elkobzandók.

P) 23. A legtöbb *külföldi* törvény a védjegy fakultatív voltát juttatják kifejezésre, és csak egyes specialis ese-

tekben mondják ki a védjegy használatát kötelező módon; (a német törvény abból kiindulva; hogy a kényszervédjegy rendőri természetű és az ipartörvény szabványai alá tartozik, obligatorikus védjegyről nem tesz említést). Az 1857-iki francia törvény 1. és 9. cikke megegyezik a magyar törvényvel. Obligatorikus a védjegy a nyomda és kiadói, az aranyműves és gyógyszerész (méregárúk) iparnál (l. Renouard droit industr. 402. skl.) Angolországban is több árunál ki van mondva a védjegy kötelezettsége, így a játékkártyáknál, a komló-, az arany és ezüstárúknál, (l. Sebastian law of trade marks 460., 473. és 474. l.) Németországban egynémely iparhatósági rendelet nyújt utmutatást az obligatorikus védjegyek tekintetében; ide tartoznak a nyomdaipar, az ékszerárúk stb.

7. §.

Valamely védjegynek kizárólagos használati joga nem zárja ki azt, hogy ugyanazon védjegy más árunemre, más vállalkozó által ne használtassék. Ha az árunemek azonosságára nézve kétség támad, a kereskedelemügyi miniszter a kereskedelmi és iparkamara meghallgatása után dönt (13. §.)

24. A név és cég megkülönböztető jelül szolgál az áruk minden, ellenben a védjegy csupán az áruk bizonyos nemére nézve, csakis erre nézve szereshető meg, és az a belajstromozás alkalmával megnehezendő. (13. §. III. kik.) Ugyanazért mi sem áll utjában annak, hogy több személy ugyanazon védjegyet használhassa, föltéve, hogy az árunemek nem azonosak.

A védjegy ugyanazon vállalkozó által több árunemre használható kizárólagos módon, de ha annak használata minden megkülönböztetés nélkül az áruk összes nemre jelentetnék be, akkor belajstromozás és így a kizárólagos használat tárgyát nem képezhetné.

Ez által különbözik a modern jog a régi házi védjegy intézményétől, melynek analogiája ma csupán az 1879. évi Canadai törvényben található; ez ugyanis általános védjegyet ismer az áruk minden osztályára nézve, és specialis védjegyet bizonyos meghatározott árunemekre; az előbbieket a belajstromozás által perpetuáltatnak, az utóbbiak belajstromozása pedig minden 25 évben megújítandó (9. és 10. cikk), mindamelllett megfontolandó, hogy valjon ott, hol a kereskedő tevékenysége az áruk minden nemére nézve egy és ugyanaz, mint pl. a bizományosnál, nem volna e helyén ily általános védjegyek használatát megengedni? (l. Kohler id. m. 212—213. l.) vagyis a törvényes intézkedést a sajátképeni termelési védjegyekre szorítani?

8. §.

Több védjegynek ugyanazon folyamodó nevére a jelen törvény határozatai szerinti bejelentése még az esetre is meg van engedve, ha rendeltetésük ugyanazon árunemekre való.

25. A régibb törvények egy és ugyanazon termelvény számára csak egy és ugyanazon védjegyet engedtek meg; ez intézkedésnél az áruk könnyebb ellenőrizhetése, azok minőségének könnyebb felismerhetése által vezéreltetek. Ujabb időben azonban

felismerték, hogy a védjegy megállapítása a szabadválasztásnak képezvén tárgyát, annak megszorítására ok fenn nem foroghat sem azon irányban, hogy *egy és ugyanazon* árunemre több védjegy, sem pedig oly irányban, hogy különböző árunemre különböző védjegy használtassék.

26. Az ugyanazon árunemre bejelentett több védjegy közül a bejelentő szabadon választhat, illetve a választási jogot magának fenntarthatja (l. Entsch. R.G. für Strafs. VI. 31., 32. VII. 213. l.)

(Befejezése a jövő számban.)

A postajog Magyarországon.

Irta: Dr. RÓTH PÁL.

(Befejezés.)

A német jogi szakirodalomban élénk vita tárgyát képezte azon kérdés, hogy nem volna e célszerűbb a postának magánjogi felelőssége tekintetében fenálló privilegiumait megszüntetni és a postát egészben a kereskedelmi törvény szabványainak alávetni. De úgy az észak-német, mint a német birodalmi gyűlés megőrizték a posta külön állását azzal az indokolással, hogy maga a közönség érdeke megkívánja, hogy a posta magánjogi felelőssége túlságosan ki ne terjesztessék, mert különben a posta kénytelenítve volna saját biztonságára oly elővigyázati rendszabályokat életbe léptetni, melyek a közönséget zaklatásoknak tennék ki és a szállítás gyorsaságának rovására esnének.

A posta magánjogi felelősségét tehát a posta-törvény — nálunk a szabálygyűjtemény — különleges intézkedései szabályozzák. A szabálygyűjtemény a

kir. posta magánjogi felelősségét »szavatolás»-nak nevezi. Ezen jogilag nem megfelelő terminus alatt azonban azon jogi kötelezettség értendő, melynél fogva a kereskedelmi törvény (398. §.) a fuvarozót minden *kárért*, mely az árúban az átvételtől a kiszolgáltatásig elveszés vagy megsérülés által történik, *felelőssé* teszi.

Félreértések kikerülése végett mindazáltal a szabálygyűjtemény terminológiájához fogok alkalmazkodni.

A *levélpostai* küldemények tekintetében a magyar kir. posta nem vállal szavatosságot:

a) tartalom sérülése, csonkulása vagy hiányaért, vagy ezek következményeiért;

b) közönséges (nem ajánlott) levélpostai küldemények elveszéseért és úgy ennek, mint ajánlottak elveszésének következményeiért;

c) téves vagy késedelmes kezelés következményeiért.

A közönséges levélpostai küldeményekért (levelek, levelező lapok, nyomtatványok, üzleti papírok, árúminták, hirdapok *(értéknyilvántás nélkül)*) tehát a *posta* semmi szavatosságot nem vállal, nincsen azonban kizárva, hogy *méltányossági okoknál* fogva a kárvallottat belátása szerinti kártérítésben részesítse, és nincsen továbbá kizárva, hogy a kárvallott panasza folytán fegyelmi vizsgálat útján a postai közeg vétkességét megállapítsa és a kárvallott a vétkes postai közeg ellen kártérítési igénynyel fellépjen és — habár ez a szabálygyűjteményben kifejezésre nem jut — a dolog természeténél fogva nem tartatható kizártnak az sem, hogy a pos-

tai közegnek súlyosabb beszámítás alá eső cselekményeinél a kárvallott kártérítési jogát bünvádi úton megállapíthatassa.

Ajánlott küldemény *elveszése* esetében kárpótlás fizettetik a *főladónak* vagy ennek engedménye alapján a címzetnek az eredeti (v. másodlati) feladó vevény bevonása mellett, ha a) a küldemény a magyar vagy idegen postaigazgatás valamelyik közegének hibájából veszett el, b) a főadás napjától számítva az osztrák-magyar forgalomban *hat havi*, a nemzetközi forgalomban *egy évi* határidő alatt reklamáltatott és c) ha nem oly országba szól, illetve nem oly országból ered, mely ajánlott levelek elveszéseért kárpótlást nem ad. — A kárpótlás összege, mely csak az elveszés kétségkívüli megállapítása után és a főladó vevény bevonása mellett fizettetik ki, egy-egy ajánlott küldeményért o. é. 20 frtot, a Németországgal való forgalomban pedig o. é. 21 frtot tesz. — Ajánlott *hivatalos* levelekért kárpótlás nem fizettetik.

A postának különös privilégiumát képezi az, hogy közönséges levélpostai küldeményekért semmi szavatosságot nem vállal, ha a kárvallott még oly nagy kárt képes volna is bizonyítani, holott a közönséges fuvarozó minden neki átadott tárgyért felelősséggel tartozik.

Az ajánlott küldeményeknél ismét az a privilégiuma áll fenn, hogy csak azok *elveszése* esetében (tehát sem hiányokért, sem késedelmes szállításért) köteles és pedig csak 20 frt, illetve 21 frtban *fixirozott* kártérítést adni, tekintet nélkül

a valódi kár magasságára. A zárt időhöz kötött reklamáció szintén szigorító feltételt képez a posta javára. Mindazáltal a szabálygyűjtemény vonatkozó (21. §.) szakaszát még fogyatékosnak találom. Az 1871-iki német postatörvény (6. §.) szerint ugyanis a posta csak «im Falle reglementmässig erfolgter Einlieferung» ad kártérítést és a szabályszerűen történt feladás nem képez praesumptiót, hanem azt a feladónak kell bizonyítani. A szabálygyűjtemény a levélpostai küldemények címzése — lezárása; súlya, csomagolása — stb., de beltartalma (tiltott tárgyak) tekintetében is oly sok és nyomatékos előírást tartalmaz, hogy nem tételezhető fel, miszerint az előirt feltételek betartását a kártérítés feltételei közül csak tévedésből hagyta ki, hanem azt kell okszerűleg feltennünk, hogy a szabgyűjt. az előirt feltételek betartásának megvizsgálását a felvevő postai közeg megítélésére bízza, ki a nem szabályszerűen feladni akart ajánlott küldeményt nem fogja elfogadni. Ezen felfogásomat támogatja a szabálygyűjtemény 66. §-a, mely szerint «a magyar posta, ha a feladó az előirt feltételeknek megfelelt, szavatol a felvett, de még nem kézbesített *kocsipostai* küldemények elveszéseért stb.» A kocsipostai küldeményeknél tehát ezen feltételt már kifejezetten (és pedig mellékeesen megjegyezve ritkított betűkkel) előírja, úgy, hogy fel kell tennünk, miszerint ezt az ajánlott küldeményeknél szándékosan hagyta ki. — *Ezek szerint tehát, ha ki is tűnnék, hogy a főladó az előirt feltételeknek meg nem felelt, a posta az ajánlott küldemény elveszése esetében kár-*

térítéssel tartozik. Igaz, hogy a föladó részére előirt ezen feltételek ajánlott küldeményeknél legtöbb esetben csak a külső borítékra vagy a súlyra vonatkoznak, melyek betartásáról tehát a felvevő postai közeg magának meggyőződést szerezhet, sőt kell is szereznie; ámde előfordulhatnak szabályellenességek, melyek a zárt ajánlott küldemény tartalmára vonatkoznak, melyekről tehát magának meggyőződést nem szerezhet. Így pl. tiltott külföldi sorsjegyeket, igérvényeket, vagy ilyenre vonatkozó hirdetéseket vagy kivándorlási hirdetményeket tartalmazó keresztkötésű küldemények épen úgy, mint a kitiltott külföldi hírlapok nem kézbesíttetnek, hanem a postahivatalok által lefoglaltatnak és hivatalos úton felterjesztetnek. Ha ezek zárt levélpostai küldeményben foglaltatnak és a küldemény gyanusnak tűnik, az csak pénzügyi közeg jelenlétében kézbesíttetik címzettnek, ki a levelet, ha elfogadja, ott helyben felbontani és a tartalmat a pénzügyi közegnek megmutatni tartozik. Ha a tartalom csakugyan tilos, azt a pénzügyi közeg elkobozza. — *Ha már most ilyen tilos zárt ajánlott küldemény adatik fel, a felvevő postai közeg nincs azon helyzetben, de nincs arra jogosítva sem, hogy a tartalom tilos voltát constatálhassa; az ilyen ajánlott küldemény expedíáltatik és ha elvész, a posta a fentiek szerint mégis kártérítéssel tartozik — ha pedig nem vész el, elkoboztatik; a mi bizonyára ellentmondást tartalmaz.*

A mi a posta hibáján kívül eső okokat illeti, a szabályzat ajánlott küldeményeknél ilyennek csak azt említi, *ha a küldemény a magyar vagy idegen posta-*

igazgatás valamelyik közegének hibájából veszett el. — Általános magánjogi elvek szerint a szerződő fél az általa elvállalt kötelezettségek teljesítéseért tényleg csak annyiban szavatol, amennyiben őt valamely hiba (dolus, culpa lata, culpa levis) terheli; de a hibáján kívül (casus folytán) beállott kárért őt felelősség nem terheli. A kereskedelmi forgalomban azonban ezen felelősség a fuvarozóra nézve oda terjesztetett ki, hogy ez a véletlen által okozott kárért is szavatol, ha ezen véletlen erőhatalomnak (vis major) nem minősíthető (l. keresk. törv. 398. §-át.) A német postatörvény szerint pedig a posta a felelősség alól már csak akkor menekül, ha bizonyítja, hogy a kár *természeti eseménynek* (Naturereigniss) képezi elháríthatlan következményét; így pl. a posta szavatol a küldemények ellopásáért, az emberi kezeztől eredő tűzveszélyért stb. *A szabálygyűjtemény ajánlott küldeményekre nézve e tekintetben intézkedést nem tartalmaz, íten tehát a keresk. törvény 421. §-ánál fogva subsidiariter annak a fuvarozóra nézve előirt jogszabályai jönnek alkalmazásba.*

A posta a kárpótlást csak a föladónak vagy ennek engedménye alapján a címzettnek fizeti, mert a posta azáltal, hogy egy küldeményt szállításra elfogad, csakis a feladóval köt szerződést és lép jogviszonyba, közte és a címzett közt ezen jogcímen semmiféle jogviszony nem keletkezik. Némely szakíró ugyan azt állítja, hogy a címzettnek szintén önálló joga van a postával szemben és tőle kártérítést követelhet, mert a feladó a küldeményt a címzettnek

szánta és a címzés által kifejezésre juttatja, hogy a küldeményre vonatkozó minden jogait a címzettre ruházta át; de ezen felfogás alapján téves, mert a cím cessiót nem képez és a címzésben az engedményezési szándék nem nyilvánul. — Az utánvételi küldemény szintén el van címzéssel látva, a címzett mindazáltal csak akkor veheti azt át, ha az utánvételi összeget előbb kifizette. A feladónak továbbá jogában áll feladás után a küldemény elszállítását vagy kiszolgáltatását megakadályozni vagy a címzést megváltoztatni. A pusztán címzés tehát a feladónak csak akaratnyilvánítását képezi, hogy a posta ki részére szolgáltatassa ki a küldeményt. A szabálygyűjtemény szerint a kárpótlás a címzettnek csak a feladó engedménye alapján fizettetik ki; kétségtelennek tartom azonban, hogy a feladó engedménye alapján a kárpótlás nemcsak a címzettnek, hanem *bármikinek is* kifizetendő, mert magánjogi követelést bárkire érvényesen ruházhat a jogosított.

Az elveszés tényének megállapítására általános szabályok fel nem állíthatók; — általában csak annyit lehet mondani, hogy az elveszés constatálható, ha az arra vonatkozó postai vizsgálat befejeztetett, anélkül, hogy a küldemény megkerült volna. Ha az elveszettnek vélt ajánlott küldemény a kártérítési összeg kifizetése után megkerül, a feladó a kártérítési összeget visszafizetni nem tartozik, ellenben követelheti, hogy a küldemény neki a kártérítési összeg visszafizetése mellett kiadassék. A szabálygyűjtemény ugyan e tekintetben csak az értéknilyvántás

mellett feladott küldeményekre nézve tartalmaz intézkedéseket, (melyekre alább visszatérek), de ezek fonalán okszerű következtetés mellett a fenti elv biztonsággal megállapítható.

A *kocsiposta* tárgyai: 1. *Csomagok* értéknilyvántással vagy anélkül 50 kilogrammig, (de nem kincstári postahivatalok helyi forgalmában csak 30 kilogrammig); 2. *Pénzküldemények*: a) pénzlevelek 250 grammig, b) ércpénz hordókban vagy ládáknak 62,5 kilogrammig; 3. *Utánvételes küldemények*.

Mínt hogy minden utánvételes küldemény, tekintet nélkül súlyára, értékére vagy tartalmára — tehát az értéknilyvántás nélküli levél is a kocsipostához tartozik, — e helyütt mindenekelőtt annak természetével kell megismerkednünk. — Az utánvételes küldemény két jogügyletből áll: a) a posta kötelezi magát, a küldeményt a címzethez szállítani, b) kötelezi magát a megbízást teljesíteni, vagyis az utánvételi összeget a címzettől beszedni és a feladónak kiszolgáltatni. Ezen megkülönböztetés szükségessé válik a posta szavatolása szempontjából, mert ha a küldemény szállítás közben megromlik vagy elvesz, akkor a posta szavatolása tekintetében itt ugyanazon szabályzatok irányadók, mint a melyeket egyéb kocsipostai küldeményekre nézve alább kifejték. A feladó nem követelheti, hogy neki az utánvételi összeg a posta által kifizetessék, mert ezen összeget maga a posta sem kapta meg. A második ügylet (az utánvételi összeg bevonása) teljesítésére nézve az általános magánjogi szabályok irányadók. — Az után-

vételes küldemény tárgyait csak csomagok vagy levelek képezhetik; míg követelések a postai megbízás útján hajthatók be.

A magyar posta, ha a feladó az előirt feltételeknek megfelelt, szavatol a felvett, de még nem kézbesített *kocsipostai küldemények*:

a) elveszéseért,

b) megcsonkításáért, azaz a tartalomnak mennyiség tekintetében való kevesbedéseért és

c) sérüléseért, azaz a tartalomnak külső behatás folytán egészben vagy részben történt értékcsökkenéseért, vagy értéktelenné válásaért, ha ez nem a tartalom természetének, vagy a hiányos csomagolásnak következménye; és pedig:

mindhárom esetben a valódi kár erejéig, a mennyiben ez a nyilvánított értéket meg nem haladja és tekintet nélkül arra, vajjon postaközeg hibája, külső erőszak, avagy véletlen esemény okozta a kárt.

Háboru esetére ezen szavatolás külön rendelettel korlátozható.

A postával szemben a kártérítési igény illeti:

a) a feladót, vagy engedményesét, ha a küldemény elveszett, vagy megcsonkulás vagy sérülés esetén a címzett a küldeményt el nem fogadta;

b) a címzettet vagy engedményesét, ha a küldeményt megcsonkulása vagy sérülése dacára elfogadta, de kártérítési igényét a kézbesítő okmányon fentartotta.

Elveszés esetén a feladó vevény bevonása mellett, az elveszett küldemény megállapítandó valódi értéke fizettetik

ki kártérítés fejében. A kártérítési összeg a nyilvánított értéket, ilyennek nem léteben 500 grammonkint illetve ennek töredéke után az 1 frt 50 krt nem haladhatja túl.

Névre szóló értékpapírok elveszése esetében csupán a megsemmisítés (amortisatio) költségei térítetnek meg. (Célszerű ily tartalmu csomagoknál csak a megsemmisítés valószínű költségeit mint értéket nyilvánítani.)

Előmutatóra szóló, továbbá névre szóló oly értékpapírok elveszése esetében, melyek üres hátirattal forgathatók, a nyilvánított érték erejéig adatik ugyan kárpótlás, de csak oly feltétel mellett, hogy a feladó a tulajdonjogot a kincstárra ruhazza és a megsemmisítéshez szükséges adatokat a posta- és távirdaigazgatóságnak átszolgáltatja.

Ha valamely elveszett küldemény a kártérítés kifizetése után ismét előkerül, a feladónak jogában áll küldeményét a vett értesítéstől számított 8 nap alatt a kártérítési összeg visszafizetése mellett visszavenni. Kivételt képeznek a zárva feladott pénzküldemények, az értékpapírküldemények és oly küldemények, melyekről kiderül, hogy érték a valódi értéknél nagyobb kárpótlás adatott; — ezeket a feladó a kapott kártérítés visszafizetése mellett visszavenni köteles.

Megcsonkulás esetén megtérítetik:

a) egynemű tartalommal bíró küldeményeknél a hiányzó súlyrész valódi értéke a nyilvánított érték aránylagos részének erejéig, illetve értéknilvánítás nem léteben 500 grammonként 1 frt 50 kr. erejéig;

b) nem egynemű tartalommal bíró küldeményeknél, a mennyiben a kár kétséget kizáró módon megállapítható, a valódi kár a nyilvánított érték illetve 500 grammonként 1 frt 50 kr. erejéig; ellenkező esetben a megmaradt rész becsü által megállapítandó értéke és nyilvánított érték közti különbség, illetve értéknyilvánítás nem léteben hiányzó 500 grammonként 1 frt 50 kr.;

c) pénzküldeményeknél a hiányzó összeg a nyilvánított érték erejéig.

d) értékpapír-küldeményeknél, ha kártérítés a 3. pont utolsó bekezdése szerint egyáltalában adatik, a megmaradt és a nyilvánított érték közti különbség.

Ha a megcsonkulás folytán hiányzó tartalomrész a kártérítés kifizetése után megkerül, a kártérítési összeg visszafizetésére nézve a 4. pont irányadó.

Sérülés esetén, ha a küldemény egész tartalma vagy ennek része értéktelenné válik, a 3., illetve 5. pont határozatai szerint adatik kárpótlás, ellenben értékcsökkenéseknél a valódi értékkülönbség, a nyilvánított érték, illetve 500 grammonként 1 frt 50 kr. határán belül.

Az igény jogosult nem követelheti, hogy részben megsérült vagy megcsonkult küldeményét a posta átvegye és neki az egész értéket megfizesse.

A magyar posta szavatolása megszűnik, ha

a) a küldeményt az arra jogosított kifogás nélkül átvette;

b) a küldemény feladása napjától számított 6 hónapon belül meg nem reclamáltatott.

A magyar posta az előző pontokban föl nem sorolt károkért és az ott meg-

állapított mérven túl nem szavatol. Nem szavatol továbbá:

a) oly kárért, mely a küldemény tartalma természetének következménye, vagy melyet a feladó, illetve elfogadó a küldemények feladására és átvételére vonatkozó postai szabályok szem elől tévesztése, pl. elégtelen vagy célszerűtlen csomagolás, az átveendő küldemény kellő megtekintésének elmulasztása stb. által maga okozott, illetve magára hárított;

b) élő állatoknak szállításközben való elhullásáért, folyadékok kifolyásáért, törékeny tárgyak eltöréseért és gyorsan romló tárgyak megromlásáért;

c) árúcsomagokkal egybecsomagolt pénz vagy drágaságok hiányáért;

d) oly küldeményekért, melyek a valónál magasabb érték nyilvánításával adattak postára;

e) oly zárva föladott kocsipostai küldeményekért, melyeknek csomagolása és pecsételése a kézbesítéskor ép volt s melyeknek súlya ugyanakkor a föladáskor megállapított súlylyal egyezett.

A szabálygyűjteményben foglalt ezen határozmányok szerint tehát a posta kocsipostai küldeményeknél csak akkor szavatol, ha a feladó az előírt feltételeknek megfelelt, vagyis ha a kocsipostai küldemény úgy külső, mint belső kellékeire nézve a postai szabályzatoknak megfelel, aminek bizonyítása kétség esetén a feladót illeti. A német postatörvény fölötti tanácskozásnál indítványba hozatott, hogy mondja ki a törvény, miszerint küldeményeknek a posta által való felvétele praesumptiót képez arra nézve, hogy a feladó az

előírt feltételeknek megfelelt; ezen indítvány azonban elvetetett azon indokolással, hogy a felvevő postahivatalnok csak a küldemény külső göngyét és jelzését vizsgálhatja meg, de azt nem képes megállapítani, valjon a belső tartalom is megfelel e az előírásoknak. — A posta szavatolása a kocsipostai küldemény kézbesítésével megszűnik, a kézbesítés megtörténtét a posta köteles kétség esetén bizonyítani, mert ő köteles igazolni, hogy elvállalt kötelezettségeinek megfelelt. A kézbesítésnek szabályszerűnek (amint azt a szabálygyűjtemény előírja) kell lenni, mert különben a küldemény a körülményekhez képest kézbesítettnek nem lesz tekinthető.

Nálunk a legfőbb ítélőszék kimondotta: «Ha a pénzeslevél címzett helyett másnak szolgáltatott ki, az a feladóra nézve elveszettnek tekintendő, minélfogva ily esetben a postakincstár kártérítési kötelezettsége attól feltételeztetik, hogy az elveszett levél 6 hó lefolyása alatt reklamaltassék.» (Dt. XVIII. 36.) és e tárgyban az 54. számú teljes ülési döntvény következőleg szól: «Azon postaszolga, ki a hivatali szolgálatánál fogva reábizott és általa kezelt hivatali postakönyv azon rovatába, mely azoknak sajátkezű névalírása bejegyzésére van rendelve, a kik részére a postaküldemény küldetett, hamisan maga írja vagy íratja be a címzett nevét a célból, hogy a posta kezelése alatt levő, másnak szóló küldeményt ez uton átvegye, és azzal mint tulajdonával rendelkezék, a Btk. 394. §-a alá eső közokirathamisítást követi el; ellenben azon

magánfél, a ki habár hamisan, és a fentebbi pontban megjelölt célból másnak nevét jegyzi be az említett postakönyvbe, nem követi el a közokirathamisítás büntetettét.»

A posta továbbá nem szavatol oly zárva feladott kocsipostai küldeményekért, melyeknek csomagolása és pecsételése a kézbesítéskor ép volt s melyeknek súlya ugyanakkor a feladáskor megállapított súlyal egyezett. A postának a küldemények zárva adatnak át, nincsen tehát azon helyzetben, hogy annak tartalmát megvizsgálhassa; már pedig általános magánjogi elvek szerint sem köteles az, ki zárt küldeményt átvesz és azt hiánytalanul kiszolgáltatja, a tartalomért szavatolni. A szabálygyűjtemény idézett határozománya azonban ézszerüleg csak a tartalom *hiányára*, — vagyis ami abból hiányzik — vonatkozhatik, de nem vonatkozhatik a küldemény tartalmának *sérüléseire*, mert sérülés fenforoghat akkor is, ha a csomagolás és pecsételés éppen maradt és a súly is rendben van; így pl. azon esetben, ha a csomagba valamely folyadék hatolt és annak tartalmát megrontotta.

A kir. Curia e tárgyban kimondotta «Átvétel alatt a dolog természeténél fogva nem a szoros értelemben vett jogi átvétel, hanem a postaküldeménynek megvizsgálás után történt tényleges átvétele értendő, mert a postaküldemények rendszerint becsomagolva szállítván, a szállítás által okozott netaláni sérülés csakis a csomag felbontása és a küldemény megvizsgálása tuán észlelhető és állapítható meg. — A kezelési szabályok ezen pontjának

szoros értelmezése mellett a postakincstár kártérítési kötelezettsége legtöbb esetben kizárva lenne és csak azon kivételes esetekre szoritkoznék, midőn a sérülés külsőleg is felismerhető.» — (1885. jan. 21. 526|84. sz.)

Ellenben megszabadul a fenforgó esetben a posta minden felelősségtől még spolatio vagy a postahivatalnok egyéb vétkessége által okozott egyéb kár esetén is. A német postatörvény (7. §.) még azt is kimondja, hogy valamely küldeménynek kifogás nélküli átvétele azon vélelmet állapítja meg, hogy a kézbesítéskor a csomagolás és lezárás sértetlennek — és a súly a feladáskor megállapítottal megegyezőnek találtatott. Minthogy általános jogszabályok szerint a postának kellene kétség esetén bizonyítani, hogy a csomagolás stb. kézbesítéskor rendben volt, ezen vélelem a postának nagy előnyére van, mert ezzel szemben az elfogadónak nemcsak azt kell bizonyítani, hogy hiány létezik, hanem azt is, hogy a csomagolás stb. kézbesítéskor nem volt rendben. A drezdai Ober-Apell.-Gericht-nek egy régebbi keletű ítélete szerint az állítólag pénzzel terhelt levél kifogástalan átvételének nem tekinthető, ha a címzett — ki azt csak nyugta mellett veheti át — a külső látszat után sértetlen levelet, felbontja és hiányt találván, ezt az illető postahivatalnál azonnal bejelenti: mert a levél felbontása előtt nem is lehetett azon helyzetben, hogy annak tartalmát kifogásolja. A lipcsei járásbíróság még tovább ment, és egy oly esetben, midőn a címzett csak a kézbesítés után három nappal

tett a postahivatalnak jelentést, az átvételt nem kifogásoltnak nem tartotta, mert a megelőző két nap ünnep volt. Ez azonban már nagyon is messze-menő és helytelen felfogás. A posta joggal megkövetelheti, hogy a küldemény a kézbesítés után *azonnal* felbontassék és megvizsgáltassék, és erről a postának azonnal jelentés tétessék, mert különben felelőssé tétetnék esetleg olyan hiányokért is, melyek a kézbesítés után következtek be.

Nálunk a kir. Curia a következő jognézetnek adott kifejezést: «A postaintézet felelőssége és szavatolása a lepecsételve feladott vagyis «állítólagos» érték tartalom hiányára ki nem terjed, ha a levél a boriték s pecsétek látható megsérülése nélkül lett a címzettnek kézbesítve; miért az ily pénzes levél, ha rajta sérülés létezik, át nem vehető anélkül, hogy az s az érték netaláni hiánya a postai közeg jelenlétében meg ne állapíttassék; különben a kárért ő tartozik felelősséggel.» (Dtár. XX. 30.) és továbbá: «A postakezelési szabályok értelmében eszközölt átvétel alatt nem a pusztá vevényeni aláírással igazolt átvétel, hanem a postaküldeménynek megvizsgálás után történt tényleges átvétele értendő, következőleg esetleges kártérítés iránti peres igénynél a keresk. törv. 421. §-ában foglalt kedvezmény alapján a postakincstár a kezelési szabályok egyoldalú ama intézkedése által, hogy a leadási vevény egyszerű aláírásával a megrendelő fél a sértetlen átvételt formailag beismeri, a kártérítési kötelezettség alól nem menekülhet» (Dtár. XI. 103.)

A kártérítés módozatai tekintetében különbséget tesz a szabálygyűjtemény az elveszés, megcsonkulás és sérülés közt. Elveszés esetén, az elveszett küldemény megállapítandó *valódi értéke* fizettetik ki; a kártérítési összeg azonban a nyilvánított értéket nem haladhatja túl. A német postatörvény (8. §.) ezt sokkal präcisebben konstruálja: «Ha értéknylvánítás történt, akkor az a posta által szolgáltatandó kártérítési összeg megállapításánál alapul vétetik. Ha azonban a posta bebizonyítja, hogy a nyilvánított érték a tárgy közönséges értékét meghaladja, akkor csak ezt köteles megtéríteni.»

A szabálygyűjtemény szövegezését csak úgy lehet értelmezni, hogy a magyar posta nem az értéknylvánítást, hanem a valódi értéket veszi alapul és az értéknylvánítás csak a kártérítési összeg határának tekintendő, melyen túl a posta kártérítést nem fizet, ha a valódi érték azt meghaladná is. Nézetem szerint ezen szövegezés nem felel meg az értéknylvánítás alapeszméjének, mert az értéknylvánítás intentióját az képezi, hogy az a kárösszeg megállapításánál alapul vételessék (sőt több szakiró ezt egyenesen kárbiztosításnak tekinti,) fennmaradván a postának azon joga, hogy valamely adott esetben bebizonyíthassa, miszerint a nyilvánított érték a valódi értéket meghaladja. De ha szabályul állítatik oda, hogy a posta a valódi értéket fizeti, ez a postára azon súlyos terhet háritja, hogy minden egyes esetben köteles a valódi értéket kutatni és megállapítani; aminek bizonyítása pedig a legterhesebb feladatok egyikét képezi.

— A szabálygyűjtemény ezen kifejezése «*valódi*» érték is kihívja a kritikát, mert ennek fogalma igen tágkörű és a postát bizonytalan és terhes kötelezettségeknek teheti ki, miért is a német postatörvény (8. §.) a «közönséges» érték helyesebb kifejezésével él. Hasonlóképpen helytelenitem a szabálygyűjtemény azon intézkedését, mely szerint a magyar posta nem szavatol oly küldeményekért, melyek a valónál magasabb érték nyilvánításával adattak postára. Ha ezen kitévelt így mereven elfogadnók, akkor a közönség a posta önkényének túlságosan ki volna szolgáltatva, mert a pénzküldeményektől eltekintve, a valódi értéket pontosan nehéz megállapítani és így a posta a kártérítés alól menekülendő, nagyon könnyen constatálhatna a valónál magasabb értéknylvánítást; de ettől eltekintve jogtalanság volna a kártérítést megtagadni attól, ki nem szándékosan, hanem egészen jóhiszeműleg nyilvánított magasabb értéket. A helyes álláspont tehát csak az lehet, melyet a német postatörvény is elfoglal és mely szerint a feladó csak azon esetben veszi el kártérítési igényét, ha a magasabb értéknylvánítás *csalási szándékkal* történt; mely esetre nevezett törvény a feladó fenyítő megbüntetését is kimondja.

Megcsonkulás esetére (mi alatt helyesen csak a küldemény *egy részének* elveszése érthető) a szabálygyűjtemény fölötte komplikált és gyakorlatilag alig keresztül vihető intézkedéseket tartalmaz, mert ha már magában véve nehéz egy küldemény valódi értékét megállapítani, úgy még nehezebb annak megállapítása

egy hiányzó súlyrészt nézve; itten a megosztható és megoszthatlan dolgok jogi teoriáinak egész apparatusát kellene alkalmazásba venni, hogy a kérdés helyesen legyen eldönthető, — míg a nyilvánított érték aránylagos részének erejéig való kiszámítás nehéz mathematikai feladványt képez. Ilyen sokoldalú és beható tudományt a postától különben egyszerű és jelentéktelen kérdések megoldásánál kívánni nincsen helyén. Ellenben helyes intézkedés, hogy pénzküldeményeknél a hiányzó összeg a nyilvánított érték erejéig térített meg. Ha tehát pl. egy 5000 frtot tartalmazó, de 1000 frt értéknyilvánítással feladott pénzküldeményből 1000 frt vész el, akkor a posta nem az aránylagosat, vagyis 200 frtot, hanem 1000 frt kártérítést fog fizetni.

Sérülés esetén az elveszés és megcsönkulásra nézve kifejtett elvek jönnek alkalmazásba, aszerint, amint a küldemény egész tartalma, vagy ennek része válik értéktelenné; ellenben értékcsökkenéseknél a valódi értékkülönbség, a nyilvánított érték határában belül kárpótolatik. A szabálygyűjtemény a kocsipostai küldemények késedelmes szállítása — és kézbesítése folytán eredő kár megtérítéséről nem intézkedik; a fentiek értelmében azonban a kártérítéshez való jog megállapítható lesz azon esetben, ha a küldemény a késedelmes szállítás és kézbesítés folytán egészben vagy részben értéktelenné vált. De hátha a késedelem alatt a küldemény értéke szenvedett, anélkül, hogy a tartalom fizikai sérülés volna észlelhető? A német postatörvény (6. §.) e tárgyban

következő helyes intézkedéseket tartalmazza: «A késedelmes szállítás vagy kézbesítés folytán beálló kárért a postai igazgatás csak akkor szolgáltat kártérítést, ha a tárgy a késedelmes szállítás vagy kézbesítés folytán megromlott vagy értékét tartósan egészben vagy részben elvesztette. Árfolyam — vagy piaci árak változásai azonban figyelembe nem vétetnek.»

A levél- vagy kocsipostai pénzküldemények jogi természetétől lényegesen különböznek a *postautalványok*.

Aki előbbi időkben pénzt akart a posta útján küldeni, ezt csak levelekben vagy csomagokban tehetette. Később behozott az az intézmény, hogy a feladó a pénzt a postán fizette le és szállítólevelet adott át, melynek kézbesítésekor a befizetett pénznek megfelelő összeg fizettetett ki. A szállítólevélből fejlődött ki aztán a postautalvány *formuláia*. Formulagyűjtemény levén, az utalványozáshoz csak a posta által kiadott űrlapokat lehet használni és az űrlap kitöltésének előírás szerint kell történni. Maga az ügylet abból áll, hogy a feladó itt a *befizetett pénz tulajdonát a postára ruházza és ez kötelezi magát ugyanily összeget a címzettnek kifizetni*. Itten tehát nem szállítmányozási ügylet forog fen, mert a posta a befizetett pénzt tovább nem szállítja. A postautalvány jogi természete fölött a szakirodalomban nagy vita folyik. Némelyek (Mandry, Scherer) azt *locatio conductio irregularis*-nak tartják, mások (Meili) *assignation*-nak vagy (Gareis) kereskedelmi utalványnak. A legelterjedtebb (Schmidt által inaugurált) nézet szerint a postautalvány *realszerződést* ké-

pez (res initium praebet obligationi); a posta csak arra akar kötelezve lenni, hogy a befizetett pénzt ismét kifizesse. — Részemről ezen vitát meglehetősen meddőnek tartom, mert a postautalványozási szerződésnek a magánjogi szerződések cathegoriájába való erőszakolása gyakorlati értelemmel nem bír, minthogy arra nem a magánjogi általános — hanem a postatörvény különös jogszabványai alkalmazandók, és valamint ezeket a magánjog rendszerébe illeszteni nem lehet, ép úgy nem lehet a postautalványt a magánjogi szerződések rendszerébe foglalni. A postautalvány különleges jogszabályok alá eső különleges szerződést képez.

Sokkal fontosabb azon szintén vita tárgyát képező kérdés, valjon a posta jogositva van-e olyan összegeket, melyeket hamisított utalványokra kifizetett, a címzettől visszakövetelni? A breslauer Oberlandesgericht és a hamburgi Landgericht a kérdést a posta javára döntötték el, vagyis, hogy a címzett a hamisított utalványra kifizetett pénzt a postának visszafizetni köteles; míg a müncheni Oberlandesgericht és a Reichsgericht ellenkező álláspontot foglaltak el azon indokolással, hogy a posta nem saját nevében, hanem a feladó megbízásából, annak nevében fizeti ki az utalványösszeget; és ha mindjárt azon tény tekintetében (a pénz befizetése), mely a fizetési meghagyás érvényének feltételét képezi — tévedésben volt is, a fizetést mégis egy tényleg létező megbízás alapján eszközölte. A pénzt tehát csak a feladótól követelhetné vissza. — Ezen felfogás hamis voltát Schmidt

igen helyes érvekkel cáfolja meg. A címzett részére eszközölt fizetést a posta nem a feladó nevében vagy számlájára teljesíti, hanem az által saját nevében és saját számlájára teljesíti a feladó irányában elvállalt kötelességét. A feladó által befizetett összeg a posta tulajdonává válik és a posta ugyanoly összeget köteles a címzett tulajdonába bocsátani és a címzett nem a feladó, hanem a posta javára nyugtázza az utalványi összeg átvételét. A feladó a nyugtát meg nem kapja, aminek pedig meg kellene történni, ha a posta az ő nevében és az ő megbízásából járt volna el. Ha már most kitűnik, hogy a posta által eszközölt fizetés előfeltétele — az összeg befizetése — hiányzott, akkor kitűnik az is, hogy ő megtévesztés folytán tartozatlanul fizette az összeget, ami a címzett ellen condictiót állapít meg és pedig condictio indebiti-t, ha a címzett a pénz felvétele körül jóhiszeműleg járt el, mely esetben a posta csak gazdagodási keresettel fog ellene felléphetni; ha ellenben e címzettet rosszhiszeműség terheli, akkor a posta ellene condictio furtivával élhet és tőle a teljes összeget és esetleg teljes kártérítést is követelhet; amennyiben pedig a cselekmény súlyosabb beszámítás alá is esik, az azt előidézők a büntető törvény szigora alá is esnek. Egy ide vonatkozó magy. kir. legfőbb ítélőszéki ítélet szerint: »A postahivatalnok továbbított postautalványban foglalt azon kitételrel «felvevő postahivatal» azon körülményt bizonyítván, hogy az utalványozott összeg az illető postahivatal által tényleg felvétellett, ha ez valótlan

és az államra ebből jogsérelem háramolt: a B. T. K. 392. §-a alá eső közokirathamisításban mondandó ki bűnösnek.» (Dt. VII. 138.)

A postautalványnak kifejtett jogi természetéhez képest alakul a posta szavatolása is. A szabálygyűjtemény szerint a posta az utalványra befizetett összegért a feladónak vagy engedményesének szavatol, ha az utalvány feladásától számítva 6 hónapon belül megreklamáltatott. Ha a reklamáció határideje elmulasztatott, az utalvány összege újabb három évi határidőn belül csak az esetben fizettetik ki a feladónak, ha a még meglevő eredeti számadásokból és számadási okmányokból a min. posta- és táv.-számvevőség megállapíthatja, hogy az utalvány összege csakugyan a kincstár pénztárába folyt, de onnan ki nem fizettetett.

Az utalványlap kézbesítésével megszűnik a posta szavatolása, mert az összeg a nyugtatott lap bemutatójának fizetendő ki. Másodlat. kiállításával megszűnik minden szavatolás az eredeti utalványra nézve. A posta nem szavatol a postautalványlap elveszésének vagy késedelmes, illetve téves kezelésének következményeiért. Magától értetődik, hogy az ily esetekben a felek részéről emelt panaszok, esetleg felebezések, vizsgálat és megfelelő eljárás tárgyává tételnek.

Az utalványozott pénzüsszeg a kézbesítő postahivatalban a kellően nyugtatott postautalvány előmutatójának fizettetik ki. Egyéb igazolásra az előmutatónak nincs szüksége és a kifizetés csak akkor tagadható meg, ha rende-

lettel be van tiltva,*) vagy ha az utalvány aggályossága vagy egyéb a postahivatal előtt ismert körülményből folyólag a jelentkezőnek jogosultsága ellen alapos kétely merül fel.

Az utalványokat e célra szolgáló ürlapokon *táviratilag* is lehet feladni az esetben, ha úgy a feladás mint rendeltetés helyén állami távirahivatal van. Az utalványozott összeget a rendeltetési postahivatal fizeti ki és általában

* A bűnvádi eljárási szabályok (72. 73 §§.) szerint „levelek, távsürgönyök, csomagok vagy egyéb küldemények, melyek vádlotthoz, vagy ennek számára érkeznek, vagy általa máshoz küldetnek, lefoglalhatók a vizsgáló bíró által: ha a vádlott vagy letartóztatott, vagy ellene a vizsgálat elrendeltetett és ha különben is alaposan vélelmezhető, hogy az illető szállítmány a vizsgálat tárgyával összefüggésben áll.

A posta-, távirada-, vaspálya hivatalok, valamint egyéb közlekedési intézetek és vállalatok, s mindazok, a kik szállítással vagy szállított tárgyak őrzésével foglalkoznak: kötelesek az ezen szakaszban megjelölt tárgyakat a vizsgáló bíró rendelkezésére annak kiadni.

A fennebbi szakasz értelmében lefoglalt tárgyak — ha azoknak küldője vagy pedig az, a kihez azok küldettek — a lefoglalás idején azon községben tartózkodik, a melyben a foglalás eszközöltetett: csak azután bonthatók fel a vizsgáló bíró által, miután a küldő vagy a kihez azok küldettek, e küldemény tartalmára vonatkozólag a vizsgáló bíró által kihallgatás végett megidézettvén, nem jelent meg.

A kihallgatáskor jegyzőkönyv veendő fel.

Ha az, a kihez a küldemény címezve van, ismeretlen, vagy pedig nem tartózkodik azon községben, melyben a lefoglalás eszközöltetett: a fennebbi pontban rendelt kihallgatás mellőzésével csak sürgős esetekben vagy pedig az esetben bontható fel a küldemény, ha ehhez való jogának érvényesítése végett a lefoglalástól számítandó három nap alatt a vizsgáló bírónál senki sem jelentkezett.

Jelentkezés esetében a fennebbi pontban rendelt eljárás követendő.

A felbontás mindig két tanu jelenlétében czközlendő: a kikkel azonban a lefoglalt iratok tartalma nem közölhető.

A felbontás után a lefoglalt tárgyak leltárilag felveendőek s a leltár a felbontásnál jelenlevő tanuk által is aláírandó.

A vizsgáló bíró tartozik intézkedni: hogy a lefoglalt tárgyak a kicsérletetés ellen kellőleg biztosíttassanak, mi végett azok a körülmények szerint vagy becsomago-

a közönséges utalványokra vonatkozó határozatok a távirati utalványokra nézve is érvényesek.

A már érintett ügyleteken kívül a posta még *postai megbízásokat* foganatosít. Postai megbízások alapján ugyanis a posta bizonyos okmányokon (nyugta, váltó, bon, utalvány, számla stb.) alapuló vagy valamely irat (tagsági jegyek, bérletjegyek stb.) által elismert vagy nyugtázott követeléseket az adóstól be-

landók, illetőleg ládákba teendő, s a csomag vagy láda a vizsgáló bíró — valamint a bírósági tanuk, s ha az érdekelt jelen volna, egyszersmind ennek pecsétével is lepecsételendő, vagy pedig egyébként látható jel által, mely a lefoglalás napját s a jegyzőkönyv számát tartalmazza — megjelölendő.

A lefoglalt levelekre, táviratokra és egyéb irományokra köteles a vizsgáló bíró a lefoglalás megtörténtét és ennek napját följegyezni, mely följegyzés a vizsgáló bíró, a jegyzőkönyv vezető és a bírósági tanuk által aláírandó.

Kötelessége a vizsgáló bírónak azon tárgyakat, melyeknek további letartóztatása a vizsgálat szempontjából nem szükséges: annak, a kihez azok küldettek, azonnal átadni.

A szabálygyűjtemény szerint a kir. postahivatalok kötelesek a kir. törvényszékek hatáskörébe utalt büntettekben és vétségekben eljáró törvényszéki bírák, vizsgáló bírák gyanánt működő járásbírák, törvényszéki jegyzők esetleg aljegyzőknek, valamint a királyi ügyészeknek és alügyészeknek postaküldemények lefoglalására vonatkozó írásbeli rendelkezéseit foganatosítani.

E tárgyban utóbb egy ministeri rendelet bocsátotta ki, mely nemcsak a bűnügyi — hanem a csődügyekben és polgári perekben eszközölt hivatalos megkereséseket is szabályozza. Ezen ministeri rendeletet gyakorlati fontosságánál fogva egész terjedelmében közölni célszerűnek tartom.

Büntettek és a kir. törvényszékek hatáskörébe utalt vétségek eseteiben a postai küldeményeknek a táviratoknak lefoglalása illetve kiadása, továbbá azok feladásáról és kézbesítéséről adatok szolgáltatása a posta és távirada részéről:

1) Mínthogy postai küldeményeket és táviratokat a további küldés vagy kézbesítés előtt a postai és távirada hivatalokban lefoglalni, illetve a korábbi időben kezelt táviratok eredetiájének kiszolgáltatását igénybe venni a büntettek és az 1880. évi XXXVII. t. c. 39. §-ában a kir. törvényszékek hatásköréhez utalt vétségek eseteiben eljáró kir. ügyészek (alügyészek), a vizsgáló bírák (törvényszéki bírák, járásbírák, aljárásbírák, törvényszéki jegyzők

szed és az összegeket a hitelezőnek vagy engedményesének postautalvány útján kifizeti. — A postai megbízási ügylet két részből áll: a.) a feladó külön kitöltött őrlepel (jegyzék, bordereau) és az okmányok és iratok melléklése mellett zárt ajánlott levelet intéz a beszédessel megbízott postahivatal címére; b.) a beszédessel megbízott postahivatal a megbízáshoz csatolt összes okmányokat az adósnak bemutatja és a

stb.) vagy az illető törvényszékek fel vannak jogosítva, ennél fogva ezeknek, erre vonatkozó közvetlenül hozzájuk intézett hivatalos írásbeli, vagy távirati megkereséseit a m. kir. p. és táviradahivatalok, nemkülönbén az igazgatóságok teljesíteni tartoznak.

Más hivatal vagy hivatali személy, p. o. rendőrkapitány, főszolgabíró, csendőrkapitány stb. ellenben a fentiekre nincs feljogosítva.

2) Postai küldemények és táviratok feladására vagy kézbesítésére vonatkozó hivatalos adatok közlését, azt t. i. hogy bizonyos személy mily postai küldeményeket vagy táviratokat adott fel, vagy számára milyenek érkeztek (mely adatok táviratoknál a feladási hely és a feladó nevének illetve a rendelkezési hely és a címzett nevének közlésén túl nem terjedhetnek) a büntettek és a kir. törvényszékek hatásköréhez utalt vétségek nyomozása közben nemcsak az előbbi pont szerint eljáró kir. ügyészek, vizsgáló bírák és törvényszékek, hanem az állami rendőrség főnöke, illetve a helyhatóság azon hivatalnoka is kívánhatja, kit a rendőrségi ügyek vezetése illet (vármegyékben a főszolgabíró, szabad királyi városokban és rendezett tanácsu városokban városi rendőrség főnöke, városkapitány).

Az erre vonatkozó megkeresésnek hivatalos úton kell intéztetni a p. és táviradahivatalhoz vagy igazgatóságához.

3.) Ugyanezen hatóságok és közegek a p. és t. hivatalokhoz közvetlenül intézhető hivatalos megkereséssel igényelhetik, hogy általuk írásban kijelölt bizonyos p. küldemények vagy táviratok 24 óráig visszatartassanak illetőleg ne kézbesítenek; ha a megkereső ez időközben nem mutat fel bírósági intézkedést, azokat további késedelem nélkül a kellő megjegyzéssel ellátva rendesen kell kezelni.

4.) Csőd esetében, ha a csődbíróság az 1881. évi XVII. t. c. (csődtörvény) 91. §-a értelmében a csődnyitási végzés egy eredeti példányát azon p. és t. hivatalnak, melynek kézbesítési kerületében a közadós lakik, megküldi; mindaddig míg megszüntető végzés nem jön, a közadósoknak szóló p. küldemények és táviratok a végzésben megnevezett csődtömeg gondnoknak szolgáltatandók ki.

beszedett összegről a feladó címére szóló postautalványt állit ki és azt az elintézésel s a netán ki nem váltott vagy fölös okmányokkal együtt boríték alatt ajánlva a felvevő postahivatalhoz küldi. (Ha az összes okmányok kiváltak, az utalványt és elintézését tartalmazó levél nem ajánlva küldetik.) A leadási postahivatal aztán az utalványt az esetleg visszaérkezett okmányokkal együtt a feladónak kézbesíti.

A p. és t. igazgatóságok pedig tartoznak úgy az alantas p. és t. hivataloktól beérkezett, mint a közvetlenül hozzájuk intézett ily megkeresésekről illetve az azokra vonatkozó elintézésekről hozzám havonként együtes jelentést tenni.

7.) A tilos dohány vagy szivarküldeményeket továbbra is az 1887/6. P. R. T. 3376. és 1888/5. P. T. R. T. 1215. szám alatt, a tilos külföldi sorsjegyeket vagy ígérvényeket tartalmazó küldeményeket pedig az 1887/és XII/30-án 22.479. sz. alatt (1878. P. R. T. 3. lap) kelt rendeletek értelmében kell kezelni.

8.) A Horvát-Slavonországok területein fenálló m. k. p. és t. hivatalokra illetve igazgatóságra nézve 1888. V/18 16529. szám alatt kelt rendeletem továbbra is érvényben maradt, 1888. VIII/29. Baross. k.

A felsorolt eseteken kívül a levéltitok sérthetetlen és a törvény védelme alatt áll. A levéltitok megsértésének vétségét tárgyalják a büntetőtörvénykönyv (1878: V. t.-c 200. és 327. §§-ai.)

A végrehajtási törvény (1881: LX. t.-c.) 52. §-a értelmében pedig a postára feladott készpénz és más értékű küldemények, postautánvételi összegek, posta vagy távirati úton utalványozott összegek, végrehajtás alá nem vétethetnek. — A törvény ezen intézkedése a kifejtettekben leli magyarázatát.

5.) Polgári perekben a táviratok eredetijeit a bíróság hivatalos megkeresésére a p. és t. igazgatóságok, valamint hivatalok akkor adhatják ki, ha a perben álló azon fél, a ki az eredeti táviratot bizonyítékul használni akarja, annak hiteles másolatát a periratokhoz mellékelte vagy a bíróság előtt felmutatta és a bíróság előtt megkereséséhez a fél által bemutatott hiteles másolatnak egyszerű másolatát csatolta.

6.) Ha a fentebbi pontokban elősorolt esetek valamelyikére vonatkozó megkeresés, illetve végzés közvetlenül a p. és t. hivatalhoz volt intézve, ez a megkeresés teljesítése után annak, valamint válaszának másolatát s a mennyiben az igazgatósághoz már kiküldött eredeti távirat megküldése kívántatnék, intézkedés végett az eredeti megkeresést, — az előttes p. és t. igazgatósághoz felterjeszteni köteles.

A belföldi, valamint az Austriával és a megszállott tartományokkal való forgalomban a feladó (hitelező) a megbízás alapján beszedett összeget *át is utalhatja*, de csak a feladási ország területén levő *postatakarékpénztárra* vagy *nyilvános számadásra kötelezett pénzüintézetekre*, mely esetben a behajtott összeg ezeknek fizettetik ki. Egyes személyekre vagy cégekre azonban, valamint a külfölddel való forgalomban ilyen átutalásnak helye nincs.

Kereskedelmi okmányok óvatoltatását a magyar posta nem vállalja magára. A német posta ellenben a váltókat elfogadás végett bemutatja, sőt el nem fogadás vagy be nem váltás esete az óvás felvételére jogosított személynek kézbesíti.

A német posta ezenfelül mérsékeltebb díj mellett könyvküldeményeket, (könyveket, zenészeti cikkeket stb.) is elvállal postai megbízásra és a küldeményben mellékelt számlát behajtja.

A postai megbízást ajánlott levélként lehet megreklamálni.

A posta szavatossága a postai megbízás jogi természetéhez alakul. Ha ugyanis a megbízást tartalmazó levél elvész, mielőtt tartalma beváltatott vagy be nem váltás esetében a feladónak visszaadatott volna, ennek a szabályszerű felszólamlási határidőn belül azon kárpótlásra van igénye, mely elveszett ajánlott levélért jár.

A postai megbízásokra beszedett összegekért ellenben a posta úgy szavatol, mint a postautalványokra befizetett összegekért.

TÖRVÉNYKEZÉS.

I. Hazai rendes bíróságok.

A hirlapi előfizetés és hirlapi hirdetés a korcsmáros üzletének folytatásához tartozván, reá nézve kereskedelmi ügyletet képez, melynek elbírálása a kereskedelmi bíróság hatáskörébe tartozik.

A pécsi kir. járásbíróság.

A kir. járásbíróság mint kereskedelmi bíróság illetősége hatáskör hiányában leszállítatik.

Indokok:

Felperes keresetét két ügyletre alapítja, az egyik szerint alperes hirlapi előfizetési díj fejében 10 frttal, a másik ügyletből kifolyólag pedig hirlapi hirdetési díj fejében 7 frt 80 kr., összesen 17 frt 80 krral tartozván. Minthogy azonban egyik ügylet sem képez a kereskedelmi törvény 258., 259. és 260. §-a által megszabott kereskedelmi ügyletet, a minthogy egyik fél, de különösen alperes nem kereskedő, hanem alperes az 1884:17. t.-c. 10. §-a értelmében határozottan iparosnak tekintendő, s minthogy a felek maguk sem állítják, hogy alperes üzlete a kisipar körét meghaladja, ugyanazért a kir. járásbíróság mint kereskedelmi bíróság illetőségét hatáskör hiányában leszállítani s felperest a költségekben is marasztalni kellett. De a kir. járásbíróság mint sommás bíróság hatásköre sem volt megállapítható, mert felperes keresete az összegre való tekintettel az 1877:XXII. t.-c. értelmében a községi bíraskodás hatáskörébe van utalva.

A budapesti kir. ítélőtábla:

A kir. ítélőtábla az első bíróságnak a bírói hatáskör tárgyában hozott végzését megváltoztatja, és az első bíróságot mint kereskedelmi bíróságot a jelen perben való eljárásra illetékesnek kimondja, ehhez képest az első bíróságot mint ke-

reskedelmi bíróságot a per értelmében, továbbá törvényszerű eljárásra utasítja, egyúttal kötelezi alperest a felperesnek okozott költségek megfizetésére.

Indokok:

Felperes hirlap előfizetési és hirlap hirdetési díjak iránt indított keresetet, alperes pedig beismerte, hogy korcsmáipar üzlettel foglalkozik és így okszerűen vélemezendő, hogy úgy a hirlapot valamint a hirlapban megjelent hirdetéseket is ipar-üzlete folytatása céljából rendelte meg, és így az ügylet ránézve, minthogy nem is állította, hogy üzlete a kisipar körét meg nem haladná — kereskedelmi ügyletet képez (kereskedelmi törvény 3. és 260. §.) miért is az első bíróság végzésének megváltoztatása mellett — az első bíróságnak mint kereskedelmi bíróságnak hatáskörét a jelen perben való eljárásra az 1875. évi XXXVII. t.-c. 260. §. és a kereskedelmi eljárás 5. és 7. §§-ai alapján megállapítani, s ehhez képest az első bíróságot a per érdemében további törvényszerű eljárásra utasítani, egyúttal alperest mint a bírói hatáskör kérdésében peresztes felet az 1878:LIV. t.-c. 251. §. alapján a tárgyalási és felebezési költségek fizetésére kötelezni kellett.

A m. kir. Curia:

A másod bíróságnak végzése helyben hagyatik indokainál fogva s főleg azért, mert alperes mint korcsmáros iparszerű foglalkozásánál fogva kereskedőnek levén tekintendő, az általa megrendelt hirlap és hirlapi hirdetés üzlete folytatásához tartozónak tekintendő, miért is az ezen megrendeléssel kötött ügylet reá nézve kereskedelmi ügyletet képez.

(1891. július 24-én 736)

A részvénytársaságok közgyűlési jegyzőkönyvének és mérlegének bemutatása tárgyában hozott bírósági határozat ellen a részvényt felfolyamodási jog nem illeti.

A rózsahegy kir. törvényszék mint keresk. bíróság;

Végzés:

A bemutatott eredeti mérleg, valamint az 1890. március 23-án tartott rendes évi közgyűlésről szóló jegyzőkönyv, melynek megtekintése s lemásolása érdekeltnek szabadságában áll, a lipó-szentmihályi takarékpénztár okmánytári csoportjában megőriztetni rendeltetik.

A budapesti kir. ítélőtábla:

A felfolyamodást hivatalból visszautasítja.

Mert:

a részvénytársaságok közgyűlési jegyzőkönyvének és mérlegének bemutatása tárgyában hozott bírósági határozat ellen a részvényesnek felfolyamodási jogosultsága nincs.

A m. kir. Curia:

A másodbíróság végzése helyben hagyatik

mert:

a neheztelt első bírósági végzés nem tartalmazván, és tárgyánál fogva nem is tartalmazhatván oly rendelkezést, mely a részvényesek jogait érintené, az a végzés felfolyamodó részvényesnek kézbesítendő sem lett volna.

(1891. június 3-kán 569.)

Részvénytársaságoknál a társulat tisztviselője „per procura“ jelzés nélkül is az igazgatóság bármely tagjával együttesen jegyezheti a céget.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék:

A kért bejegyzést a kir. törvényszék nem rendeli el, mert a keresk. törv. megengedi ugyan, hogy a részvénytársaság részéről, valamely társulati tisztviselő cégjegyzési jogosultsággal ruháztassék fel, de az ily cégjegyzési joggal felruházott egyén csak cégvezetőnek tekintendő, reá a ke-

reskedelmi törvénynek csak a cégvezetőkre vonatkozó intézkedése alkalmazandó, — a cégvezető pedig az idézett törvény 37. §-a és 40. §-a értelmében csak „per procura“ jegyezhet és csak igazgatósági tagok vannak feljogosítva a céget pusztán névalírásuk mellett jegyezni, — a folyamodó részvénytársaságnál pedig a bejegyeztetni kért *E. P.* nem igazgatósági tagnak lett megválasztva hanem a csatlolt igazgatósági jegyzőkönyv szerint csak mint társulati tisztviselő cégjegyzési joggal ruháztatott fel.

A budapesti kir. ítélőtábla:

Az első bíróság végzését megváltoztatja, a részvénytársaság cég azzal a kérelmének, hogy ügyvivő igazgatója: *E. P.* cégjegyzési jogosultsága és az igazgatóság bármely tagjának együttes aláírással leendő jogérvényes jegyzése a kereskedelmi társaságok jegyzékének X-ik kötetének 143 ik lapján bejegyeztessék, helyt ad és a kir. törvényszéket megfelelő szabályszerű eljárásra utasítja.

Indokok:

A keresk. törvény 157. §-ának 12-ik pontja szerint a részvénytársaság alapszabályaiban kell rendelkezni az iránt, hogy a társaság cége mily módon jegyeztessék; az irányban pedig, hogy a cégjegyzés módjának meghatározása csak bizonyos személyekre korlátozottan történhet, a kereskedelmi törvény rendelkezést nem tartalmaz.

Annak tehát, hogy valamely kereskedelmi társaság egyik, vagy több alkalmazottját cégjegyzési jogosultsággal felruházzon, nem áll útjában sem a keresk. törvény 184. §-nak az a rendelkezése, hogy az igazgatóság tagjai jelentendők be a cégjegyzékbe leendő bevezetés végett, a mennyiben a 185. §. első bekezdése a cégjegyzés meghatározását az alapszabályok keretéhez tartozónak jelzi, tehát más irányú bejelentést is megenged, sem pedig a keresk. törvénynek az első bíróság által felhívott 37. és 40. §-aiban fog-

lalt rendelkezések sem, mert fennforgó esetben nem cégvezetői jogosultságnak, hanem együttes aláírás bejegyzésének elrendeléséről van szó.

Tekintve már most, hogy a cégvezetőről rendelkező 37. §. első bekezdésének harmadik változata szerint is a cégnek »per procura« jegyzése attól a korlátozástól feltételeztetik, ha a főnök a cégvezetőt a cégnek csak »per procura« jegyzésére jogosítja fel, — ellenben mi sem áll útjában annak, hogy a főnök, fennforgó esetben a kérvényező részvénytársaság alapszabályaiban akként rendelkezék, hogy a társaság cégét valamelyik igazgatóval együttesen a társaság tisztviselője is jegyezhesse, és

tekintve, hogy a társaság igazgatósága az alapszabályok harmadik szakasza alapján ügykezelő igazgatóját E. P.-ét ruházta fel azzal a joggal, hogy nevének egy igazgatósági taggal együttesen aláírása által a társaság cégét jegyezhesse, —

az első bíróság végzésének megváltoztatása mellett folyamodó társaság kérelmének helyt adni, s a kért cégbejegyzést elrendelni kellett.

(1891. jun. 30-ikán 3980. szám)

Részvénytársaságoknál a cégjegyzés a társulatnak két »per procura« jegyzésre jogosított hivatalnok által is eszközölhető.

A budapesti kir. keresk. és váltó-törvényszék:

A kereskedelmi társas cégek jegyzékének IX. kötet 274. lapján bejegyzett: „M. i. és k. b.“ részvénytársaság cégnél az 1891. évi május 31-én tartott rendkívüli közgyűlés által elhatározott azon alapszabálymódosítás, hogy az alapszabályok 2. §-nak f. pontja ekként szövegeztessék: „Pénz összegeknek folyó számlára, pénztári jegyek vagy letéti könyvek kiállítása mellett való átvétele“ bejegyeztetni rendeltetik. A bejegyzés foganatosítása és szabályszerű közzététele cégjegyzék vezetőnek meghagyatik.

Ellenben a közgyűlés által az alapszabályok 3-ik cikkére vonatkozó azon módosítás bejegyzését, mely szerint a cégjegyzés a társulatnak két, per procura jegyzéssel jogosított hivatalnok által is eszközölhető, a kir. tszék el nem rendeli.

Mert jöllehet a kir. törv. 185. §-a értelmében alapszabályi intézkedésnek van fentartva, a cégjegyzés módjának megállapítása, arra való tekintettel, hogy a hivatkozott szakasz az igazgatóság cégjegyzéséről tesz említést, nyilvánvaló, hogy az alapszabályokban az igazgatóság cégjegyzését csak oly módon lehet megállapítani, hogy maga az igazgatóság ezt mikép eszközli, az az hogy szükséges-e hogy az igazgatók közül csak az egyik, vagy az igazgatóság több tagja együttesen jegyezze ezt? de oly értelmű intézkedés, hogy a cégjegyzés kizárólag per procura cégjegyzéssel felruházott társulati hivatalnokok által eszközöltessék, egy igazgatósági tag aláírása nélkül, a keresk. törv. 182. §. intézkedéseibe ütköző, mely szerint a részvénytársaság ügyeit az igazgatóság van csak hivatva intézni. A keresk. törvény 193. §-a értelmében az igazgatóság ugyan felvan jogosítva a társasági ügyek vitelével más meghatalmazottakat is megbizni, és ha csak cégjegyzési felhatalmazással is birnak, az a cégjegyzés módja tekintetében csak is a társulat belserveszétére vonatkozó intézkedésre nézve birhat befolyással, az esetre, ha egy igazgatósági tag aláírása elegendőnek nem mutatkozik, így a másik igazgatósági tag aláírása a cégvezetői aláírással pótoltatik, mely intézkedés az eredeti alapszabályokban kifejezést is nyert, és mint törvénybe nem ütköző, be is jegyeztetett, mint a mely cégjegyzési módnál, a törvény fent hivatkozott körülményének elég tétetik.

A budapesti kir. ítélőtábla:

Az első bíróság végzésének nem neheztelt részét érintetlenül hagyja; felfolyamodással megtámadott azt a részét pedig, mely által a kérvényező részvény-

társaság ama kérelmének, hogy az alapszabályok 3-ik cikkének a közgyűlés részéről elhatározott az a módosítása, mely szerint a cégjegyzés a társulatnak két, per procura jegyzésre jogosított hivatalnok által is eszközölhető, a keresk. társas cégek jegyzékének IX. kötete, 274. lapján bejegyeztessék, hely nem adatott, megváltoztatja, a most említett kérelemnek helyt ad és az első bíróságot megfelelő szabályszerű eljárásra utasítja.

Indokok:

A keresk. törvény 157. §-a 12-ik pontja szerint a részvénytársaság alapszabályaiban kell rendelkezni az iránt, hogy a társaság cége, mily módon jegyeztessék — az irányban pedig, hogy a cégjegyzés módjának meghatározása csak bizonyos személyekre korlátozottan történhetik, a kereskedelmi törvény rendelkezést nem tartalmaz.

Annak tehát, hogy valamely részvénytársaság egyik vagy több alkalmazottját, — a mennyiben ezt az alapszabályok megengedik, cégjegyzési joggal felruhazza, s hogy a társaság közgyűlése az alapszabályokat ily értelemben módosíthassa, nem áll útjában a keresk. törv. 184. §-ának az a rendelkezése, hogy az igazgatóság tagjai a cégjegyzékbe bevezetés végett bejelentendők, továbbá a 185. §-nak az a rendelkezése sem, hogy az igazgatóság a társasági cégjegyzést az alapszabályok értelmében eszközli; nem áll pedig útjában azért, mert a cégjegyzés módjára nézve a fentebb előadottak szerint az alapszabályokban teendő rendelkezés, az pedig, hogy ezt az igazgatóság tagjain kívül mások is eszközölhessék, nincs kizárva, de nem áll ennek útjában a 182. §. rendelkezése sem, mert a 193. §. szerint a társaságnak az ügyvitelre vonatkozó képviselétével az igazgatóság tagjain kívül más meghatalmazottak vagy a társaság hivatalnokai is megbízhatók, a mely törvényi rendelkezés annak világos tartalma szerint nem csak a társaság bel-

szervezetére, hanem ellenkezőleg annak kifelé harmadik személyekkel szemben való képviselétére vonatkozik, s mert a törvény az említett meghatalmazottak köréből nem zárja ki a „per procura“ jegyzésre jogosított cégvezetőt vagy cégvezetőket sem, sőt annak a 4. §-a a kereskedőkre vonatkozó határozatokat általában, s így a cégvezetőre vonatkozó rendelkezéseket is a kereskedelmi társaságokra s így a részvénytársaságokra is alkalmazni rendeli.

Mindezeknél fogva és tekintettel arra, hogy az alapszabályoknak itt szóban forgó módosítását szabályszerűleg egybehívott és megtartott közgyűlés határozza el:

Az első bíróság végzésének neheztelt részét megváltoztatni, a kérelemnek helyt adni és az első bíróságot a megfelelő eljárásra utasítani kellett.

(1891. július 14-ikén 4328. szám.)

A betéti társaság új beltágot a kültag beleegyezése nélkül fel nem vehet.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék:

A kir. törvényszék folyamodók azon kérelmének, hogy a kereskedelmi társaságok jegyzékébe bevezetett „Sch. A. és társa“ cégü betéti társaság cégénél E. A. beltági minőségének bejegyeztetése elrendeltessék, helyt nem ad, mert: a kereskedelmi törvénynek IX-ik címében új beltagnak a betéti társaságba való belépéséről intézkedés felvéve nincsen, a keresk. törv. 132. §-a értelmében tehát a betéti társaság viszonyára, a kereskedelmi törvénynek a közkereseti társaságokra vonatkozó rendelkezései alkalmazandók; mert a kereskedelmi törvény 76. §-a szerint egyik társtagnak sem áll jogában a többiek beleegyezése nélkül valakit a társaságba új tagul felvenni, mert ezek szerint oly esetben, midőn valamelyik betéti társaságba új tag lép be, ennek a társaságba való belépéséhez a társaság összes tagjainak — tehát a kültagnak is — be-

leegyezése feltétlenül szükséges, mert folyamodó azt, hogy *Sch. F.* mint a *Sch. A.* és társa cégü betéti társaság egyedüli beltagja új beltagnak társaságba való felvételéhez a társasági alapszerződésből kifolyólag joga lenne, vagy hogy kültag *E. A.-nak* a társaságba beltagul való belépésébe beleegyezett volna, folyamodók nem is állítják.

Erről folyamodók kérvényük és csatolmányainak visszaadása mellett azzal értesítetnek, hogy a mennyiben *E. A.* cégvezetői jogosultságának megszűnését nevezett beltagi minőségének bejegyeztetése nélkül is eszközölni óhajtják, az iránt beltag újabb kérelmet terjeszsen elő.

A budapesti kir. ítélőtábla:

Az első bíróság végzését helyben hagyja a benne felhozott indokok alapján és azért,

mert:

A társasági szerződés fogalmából is önként folyik, hogy akarata ellenére egyik társasági tag sem kötelezhető arra, hogy a társasági viszonyt oly személylyel, ki előbb a társaságnak tagja nem volt, s kivél ő társasági szerződésre nem lépett, folytathassa,

s mert a betéti társaság kültagjára nézve nem közönbös az, hogy mint beltag az ő betéte felett s az ő kizárásával (keresk. törvény 133 §.) ki rendelkezik.

A felfolyamodásért díj és költség arra vonatkozó kérelem és felszámítás hiánya miatt meg nem állapítható.

(1891. július 6-ikán 4234. szám.)

A vasúti vállalkozó által ingatlanba épített anyag vétele kereskedelmi ügyletet képez és annak elbírálására a kereskedelmi bíróság illetékes.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék:

A tárgyi illetőség ellen emelt kifogásnak hely adatik, felperes keresetével tárgyi illetőség hiányában elutasítatik, s köteleztetik, hogy alperesnek 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett 21 frt 75 krban

megállapított perköltséget fizessen meg. Felperesi ügyvéd díja és költsége 28 frt 50 krban, alperesi ügyvédé 21 frt 75 krban saját feleik irányában megállapítatik.

Indokok:

Felperes keresetében maga beismerte hogy a kérdéses kőanyagot alperesnek mint vasúti építkezési vállalkozónak adta el, arról tehát, hogy ez anyag vasút építésre s így ingatlan felépítésére szolgál, tudomással birt, illetén építkezési anyag szállítása pedig a k. t. 262. §-nak rendelkezése alá esvén, ezen nem kereskedelmi ügylet tekintetéből a kir. törvényszék tárgyi illetősége fenn nem áll, s miután alperesre — ki a cégiratok szerint bejegyezve nincsen — a keresetben említett kölcsön s árukülönbözeti ügylet sem képez kereskedelmi ügyletet: a kir. törvényszék tárgyi illetősége ellen emelt kifogásnak helyt adni s felperest mint e kérdésben pervesztést a trtts. 251. §-a alapján perköltség fizetésére kötelezni kellett. Az ügyvédi díj és költség iránti intézkedés a prtts. 252. §-ban leli indokát.

A budapesti kir. ítélőtábla:

Az első bíróság végzését megváltoztatja, az 5692/891. sz. kereset elbírálására a kir. törvényszéket mint kereskedelmi bíróságot utasítja, hogy a per érdemének tárgyalása végett határnapot tűzvé, arra a peres feleket idézze meg, s a kifejlendőkhöz képest tovább járjon el; egyúttal kötelezi alperest, hogy 10 frt 28 kr. tárgyalási és 10 frt 65 kr. felfolyamodási költséget felperesnek 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizessen, végre N. B. ügyvéd felfolyamodási munkadíját és kiadását saját felével szemben 10 frt 65 krban megállapítja.

Indokok:

Alperes tárgyalás során beismerte, hogy a keresethez A. alatt csatolt számla 1-ső tétele alatt 1973 frt 60 kr. értékben kiszolgáltatottnak felsorolt faragott kőveket nem magán használatra, hanem a vasút-

építésnél való felhasználás céljából szerzte meg, s a bíróság kereskedelmi bírói hatásköre ellen az alapon tett kifogást, hogy ő a kérdéses köveket sem természetben, sem fel, vagy átdolgozva tovább nem adta; hanem beépítette. — Alperesnek ezt a kifogását azonban figyelembe venni nem lehetett, mert ingó dolgok vétele vagy egyébkénti megszerzése azzal a szándékkal, hogy azok természetben avagy át- vagy feldolgozva ismét tovább adassanak, a keresk. törvény 258. §. 1-ső pontjában említett feltétlen kereskedelmi ügyletet képez; s minthogy alperes, ki határozottan nem tagadta, hogy vasút építési vállalkozó, — az A. alatti számla első tétele alatt említett faragott köveket az által, hogy vállalata keretében hidak építésére fordította, természetben tovább adta, reá nézve a most említett ügylet kereskedelmi ügyletet képezett, melyből felmerülő kereset elbírálására a keresk. bíróság akkor is illetékes, illetve hatáskörrel bír, ha alperes nem kereskedő. (3269/I. M. r. 1881. számú igazságügyministeri rendelet 5. §-a). De kiterjed a kir. törvényszéknek keresk. bírói hatásköre az A. alatti számla 2-ik és 3-ik tételei alatt felsorolt követelésekre is, — mert alperes kifejezetten nem tagadván s ez által beismervén azt, hogy vasúti vállalkozó, tekintve, hogy ez a vállalat a dolog természete szerint a kisipar körét túlhaladja, — a keresk. törvény 3. §-a értelmében kereskedőnek tekintendő, kinek ügyletei a kereskedelmi törvény 260. §-a szerint kereskedelmi ügyletek jellegével bírnak, s azok elbírálása az említett eljárási szabály 5. §-a értelmében a keresk. bíróságok hatásköréhez tartozik.

Tekintve mármint, hogy alperesre nézve a kir. törvényszék helyileg illetékes, de ily irányban kifogást nem is tett, az első bíróság végzését megváltoztatni, a kir. törvényszék keresk. bírói hatáskörét megállapítani s alperest, ki alaptalan kifogása által arra okot szolgáltatott, az illetékeség tárgyalása körül felmerült, úgy a fel-

folyamodás költségének megfizetésére kötelezni kellett.

(1891. május 25-én 3611.)

A ppts. 53. §-ában említett rendes bírói illetőség alatt nem az alperes lakhelye bíróságának illetősége, hanem a törvényen alapuló bírói illetőség értendő.

A székesfehérvári kir. törvszék:

Alperes bírói illetőségi kifogásának hely adatik, és ezen kir. törvszék a jelen per elbírálására nézve illetéktelennek nyilvánítatik, s felperes köteles alperesnek 26. t.-c. mérsékelt perköltséget 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni.

Indokok:

Az alperes által 2., 3. és 4% alatt becsatolt okiratokból kétségtelen ugyan, hogy „Sz.— testvérek“ cég alatt Aradon, 1881. év mártius 4-től 1891. jan. 24-ig egy be nem jegyzett szatócs üzlettel birt közkereseti társaság állott fenn, mely társaságnak a keresethez A. alatt csatolt könyvkirovatban felsorolt vételi ügyletei az 1875. évi XXXVII. t.-c. 258. és 260. §. szerint kétséget kizárólag kereskedelmi ügyleteket képeznek, és a kereskedelmi ügyletet abbeli jogi minőségére mi befolyással sincs azon körülmény, hogy a cég bejegyzése nem volt, mert a cég bejegyzésnek meg nem történte a hivatolt törvény 16. §. második bekezdése szerint csak a kereskedelmi törvényben megállapított jogoktól fosztja meg a be nem jegyzett kereskedőt, de az elvállalt kötelezettségeikért a be nem jegyzett kereskedő is harmadik személyek irányában a kereskedelmi törvény értelmében felelős, és ezen okból alperesnek a tárgyi bírói illetőség tekintetében tett kifogása alaptalan, mindazonáltal tekintettel arra, hogy felperes is beismeri, miszerint a Sz. testvérek cég alatt fennállott közkereseti társaságnak valamennyi tagjai kiskoruak és aradi lakosok, a kik rendes bírói illetőség tekintetében az aradi kir. bíróság-

hoz tartoznak, az 1868: LIV. t.-c. 53. §. a) pontja szerint pedig eltérésnek a rendes bírói illetőségtől olyan perekben, melyeknél a gyámság alatti személyek vannak érdekelve — helye nincs, ugyanazért a személyi illetőség tekintetében alperes bírói illetőségi kifogásának helyt adni, és a jelen perre nézve ezen kir. törvényszéket illetéktelennek kimondani kellett.

Azon kérdés pedig, hogy a kiskorúak szatócsüzetének vezetésére a 2/. alatti szerint gyámhatóságilag kirendelt üzletvezető volt-e jogosítva a kiskorúakat terhelőleg, a keresetben és az A. alattiban jelzett vételi ügyletek megkötésére a per érdeméhez tartozván — ezúttal elbírálás tárgyát nem képezhetette.

A perköltségekben felperes mint illetéktelen bíróság előtt perlekedő az 1868. évi LIV. t.c. 251. §. alapján volt elmarasztalendő.

A budapesti kir. ítélőtábla :

A kir. ítélőtábla az első bíróság végzését, a mennyiben az alperesek által a helyi illetékesség ellen tett kifogásnak helyt adott, megváltoztatja, az első bíróságot a kereset elbírálására helyileg illetékesnek nyilvánítja, ennek folytán az első bíróságnak a perköltség tekintetében tett intézkedését megszünteti, és az első bíróságot utasítja, hogy a kereskedelmi bírói hatáskör kérdésében határozottan és a felmerült tárgyalási és felfolyamodási költség ki által leendő viselése tekintetében hozzon törvényszerű új határozatot, s a mennyiben kereskedelmi bírói hatáskörét megállapítja, az eljárást szabályszerűen folytassa.

Indokok :

Felperes bejegyzett kereskedői minőségét alperesek kétségbe nem vonván, a felperesek kereskedelmi könyveinek kivonatára alapított s felperesre nézve kétségtelenül kereskedelmi ügyletből eredő kereset elbírálására az első bíróság mint

a könyvek vitele helye bírósága, tekintve, hogy a könyvkivonatban előforduló bejegyzések, részben a kereset megindításának évéből, részint az azt közvetlenül megelőző évből erednek, s így a könyvek bizonyító erejének a k. t. 31. §-ában meghatározott időtartama a kereset megindításakor semmi körülmények közt sem járt le, a polg. törv. rendt. 35. §-ának második bekezdése, s így a törvény alapján helyileg illetékes.

Tekintve pedig, hogy a ptr. 53. §-ában említett rendes bírói illetőség alatt — figyelemmel e §-nak a törvényben elhelyezésére és a megelőző szakaszokkal egybevetésére — nem az alperes lakhelye bíróságának illetősége, hanem a törvényen alapuló bírói illetőség értendő, melynek a prt. 30. §-ában szabályozott illetőség (az alperes lakhelye bíróságának illetősége) csak egyik esetét képezi ;

s tekintve, hogy felperes könyvkivonati követelésére, illetve az az iránt indított keresetre nézve a fentebbiek szerint az eljáró bíróság a törvény alapján illetékes, felperes tehát nem tért el a rendes bírói illetőségtől, midőn a követelés iránt a gyámság alatt álló alperesek ellen a keresetet az első bíróság mint a törvény alapján illetékes bíróság előtt tette folyamatba ;

ennélfogva az első bíróság végzésének megváltoztatásával az első bíróságot a kereset elbírálására helyileg illetékesnek nyilvánítani, s ennek folytán tekintve, hogy alperesek a kereskedelmi bírói hatáskör ellen is kifogást tettek, melyet elsősorban a helyileg illetékes első bíróság, mely e kérdésben végzése rendelkezési részében nem intézkedett, van hivatva elbírálni, ennek elbírálása nélkül pedig a felmerült költségre nézve sem hozható helyes határozat, az első bíróságot a kereskedelmi bírói hatáskör kérdésében határozat hozatalára a költség tekintetében tett első bírósági intézkedés megszüntetése mellett a költség tekintetében új ha-

tározat hozatalára, és esetleg az eljárás törvényszerű folytatására utasítani kellett.

A m. kir. Curia:

A másod bíróság végzését indokainál fogva helyben hagyja.

(1891. jul. 22-én 898.)

Ha a kibocsátó rendelvevényesként önmagát és vagylagosan egy harmadik személyt is jelöl meg — ez váltójogi kötelezettséget meg nem állapít.

A kolozsvári kir. törvszék:

Alperes váltó kifogásának nem adatik hely, a 6743. sz. alatti sommás végzés joghatálya fenntartatik, és alperes K. S. köteleztetik Kolozsváron, 1889. okt. 5-én 45 frtról kiállított váltó alapján, mint váltó kibocsátó 45 frt váltó tőkét 1891. július 22-től járó 6°/₁₀ kamatait 6 frt 50 kr. sommás végzési és 7 frt 80 kr. perbeli költséget felperes kezéhez 3 nap alatt megfizetni.

Indokok:

Alperes a kereseti váltón levő kibocsátói névaláírásának valóságát beismerte, és csak ama kifogást tette, hogy az 1889. év tavaszán, tehát több hónappal megelőzőleg a kereseti váltó kiállítása előtt — felperes E. Sámuellel abban állapodtak meg, hogy a kereseti összeget hárman fizetik ki, és illetve mindenik a kereseti összegnek $\frac{1}{3}$ részét sajátjából fogja fedezni és kifizetni, s hogy így felperesnek nincs joga az egész kereseti összeget követelni.

Alperesnek ezen kifogása tekintetbe vehető nem volt, mert a váltó-törvény 91. §-a a váltói kötelezettek egyetemleges felelősségét állapítván meg, az ezzel ellentétes megállapodás, mint a váltó-törvényvel ellenkező, érvénytelen és a váltó-birtokos nem kötelezhető, hogy a váltó-összeg lefizetésért egyetemlegesen felelős váltó-kötelezettekkel szemben a váltó-követelést megszoztva érvényesítse.

Alperesnek jelzett kifogása elvetendő volt, továbbá azon okból is, mert nem

bizonyította, hogy azon a váltó-törvényvel ellentétes megállapodásuk a váltó-kibocsátása alkalmával jött létre, s hogy így a váltó kellék hiányzik, hanem saját állítása szerint az állítólagos megállapodás több hónappal a váltó-kibocsátása előtt történt, ennél fogva az ha igazoltatnék is, miután a minden kellékekkel ellátott váltóval szemben a megállapodás ellenére történt kitöltés — nincs igazolva — tekintetbe nem jöhet.

A m.-vásárhelyi kir. ítélőtábla:

Az első bíróság ítélete az azt megelőzőt perbeli eljárással együtt és a 6743. sz. a. kelt sommás végzésnek K. S.-re vonatkozó része a váltó-eljárás 37. §. alapján hivatalból megsemmisítették, egyúttal felperes köteleztetik, hogy alperesnek az okozott per felebbezési költségét megfizesse.

Indokok:

A kereseti váltón a rendelvevényes e szavakkal „nekem vagy W. Sámuel rendelkezésére“ van megjelölve, e kitétel azonban határozatlan, minthogy kétséget hagy fenn az iránt, valjon a kibocsátó K. Sámuel avagy W. Sámuel e a váltó rendelvevényese?

Ennél fogva ezen okirat a váltó-törvény 3 §. 3-ik pontjában körülírt váltói egyik lényeges kellék hiányában, a váltó-törvény 6. §. szerint váltójogi kötelezettséget meg nem állapít, az arra alapított kereset tehát a váltó-eljárás 4. §. értelmében hivatalból lett volna már az első bíróság által visszautasítandó.

Ezekhez képest az első bíróság ítéletét az azt megelőző eljárással a váltó-eljárás 37. §. értelmében hivatalból megsemmisíteni, a keresetet visszautasítani, és felperest a felmerült költség fizetésére kötelezni kellett.

Végül megjegyeztetik, hogy Dr. B. J. váltó elfogadó a sommás végzés ellen kifogásokat nem adván be, az reája nézve jogerőre emelkedett, s mint ilyen a jelen végzés által nem érintetik.

A m. kir. Curia:

A másod bíróság végzése indokainál fogva annál is inkább helyben hagyatik; mert a rendelvényesnek a váltó-törvény 3-ik §. 3-ik pontjában foglalt határozott rendelkezése ellenére, határozatlan vagylagos megnevezése esetében azt sem lehet tudni, hogy a váltó forgatmányozására ki van jogosítva?

mert továbbá Dr. B. J. váltó elfogadó az ellene kibocsátott sommás fizetési meghagyás ellen kifogásokat be nem adván, és így perben álló félnek tekinthető sem lévén, abból, hogy irányában ekképen a sommás végzés jogerőre emelkedett, felperes előnyére a fenforgó kérdés szempontjából mi jogkövetkeztetés sem vonható.

(1891. jul. 15-én 795.)

II. Külföldi bíróságok.

A közraktárakba elhelyezett áruk tekintetében a zálogjog az adós és a hitelező közt az árujegy forgatmánya által is kiköthető.

A milánói Főtörvényszék, (Corte d' appello) a Mariani és Salának Villa elleni perében 1890. december hó 23-án következőleg határozott:

A vagyonbukott alperes Mariani és Sala felperesek közti jogviszonyt illetőleg, az első megoldandó kérdés az, vajlon megilleti-e felperest a Villa cégnek az 1890. évi január 9-én létrejött okirat szerint kölcsönzött 5000 lirát illetőleg az elsőségi jog vagy sem?

A csődtömeggondnok nyilatkozatából kitűnik, hogy ezen összeg biztosításául a Villa és társa cég ugyanazon nap, vagyis 1890. január hó 9-én a Mariani és Sala cégre üres hátirattal forgatmányozott két G. Villa rendeletére szóló árujegyet, melyek egyike 3018. cgr., másika pedig 8706. cg. rizsről szözlött, és az első 1889. november hó 23-án 1500. sz. alatt, a második pedig 1889. november hó 30-án 1502. sz. alatt kelt.

Ezen jogügylet tekintetében előbb a tömeggondnok, később a törvényszék ta-

gadták, mintha a Mariani és Sala céget elsőségi jog illetné, különösen azért, mert a KT. 465. cikke szerint a forgatmányosnak csak a zálogjegy biztosít zálogjogot, míg az árujegy forgatmánya az idézett cikk szerint csak a letett áru tulajdonjogát ruházza át.

Ha nincs kétség az iránt, hogy a hivatkozott cikk szerint az árujegy forgatmánya az áru tulajdonjogának átruházását állapítja meg, a zálogjegy forgatmánya ellenben a letett áru tekintetében zálogjogot biztosít, nem lehet kétség az iránt sem, hogy a felek ezen — a törvény által biztosított — jogról egyezményileg le is mondhatnak, és az árujegy forgatmányát egyszerűen csak a zálogjog biztosítására szoríthatják; az ily megállapodás joghatályát tagadni nem lehet, mert magánjogokról lévén szó, azokról a felek tetszésük szerint intézkedhetnek, oly módon, hogy megállapodásuk köztük törvény erővel bírjon. Mármint, a csődtömeggondnok saját nyilatkozatából kitűnik; hogy a mondott árujegyek 1890. január 9. óta a Mariani és Sala cégnek lettek — a mint mondja — engedményezve és átadva az ugyanazon napon létrejött egyezményhez képest, miből következik, hogy a felek szándéka nem az volt, hogy a forgatmányokkal a kötelezettség megszüntetessék, hanem csak az, hogy azokkal a kölcsön adott összeg biztosíttassék, vagyis hogy zálogjog köttessék ki.

Tarthatatlan az az állítás is, mintha a közraktári intézmény természete és szelleme kizárná nemcsak azt, hogy a zálogjog a rakjeggyel kiköthetessék, hanem azt is, hogy egy és ugyanazon letett áru tekintetében több zálogjog is volna szereshető: mert az eredeti birtokosnak a zálogjegy forgatása után, vagyis az után, hogy a letett dologra zálogjogot szerzett, joga van — a mint hogy ezt senki sem vonja kétségbe — magát az árut az árujegy forgatásával elidegeníteni, át nem látható miért ne lenne joga az árujegy

forgatásának hatályát egyszerűen zálog címen korlátozni. Kétségtelen, hogy a közraktári vállalattal szemben az áru tulajdonosának mindég az árujegy birtokosa lesz tekintendő, ez azonban ki nem zárja azt, hogy a forgató és a forgatmányos közt, a köztük létre jött egyezmény folytán, más jogviszonyok keletkezzenek.

Tarthatatlan továbbá a bukott cégnek azon további érvelése is, melyet a zálogjegy szükségképeni tradíciója és azon körülményből vezet le, hogy egy és ugyanazon letétre nézve csak egy zálogjog létezhetik, és így az, hogy a rakjeggyel két zálog köthető ki, egy a zálogjegy, tehát a törvény alapján, a másik pedig az árujegy, tehát egyezmény alapján, nem volna lehetséges. Már pedig ez utóbbi zálog az általános zálogjogi forgalom alá esik, melynek feltételeit a K.T. 454. és következő cikkei határozzák meg. Hogy pedig a jelen esetben ezen zálog minden feltételei megvannak, az kétségtelen, de kitűnik a periratok közt fekvő 1890. január hó 9-én kelt nyugtából is, tehát írásos bizonyítékból; egyébiránt ez is csak harmadik személyek irányában volna szükséges, a felek közt ellenben arra szükség egyáltalán nincs; már pedig a tömeggondnok nem harmadik személy, ő a vagyon-

bukott Villát képviseli, a ki a Mariani és Sala céggel szerződött, és a ki a vagyonbukottnál se több se kevesebb joggal nem bírhat, ő képviseli továbbá a hitelezők tömegét is, melynek szintén nem lehetnek a vagyonbukottnál, kinek jogutódja, több jogai.

A mi magát az árujegy átruházása által zálogba adott árut illeti, megjegyzendő, hogy annak materiális átadása a zálog érvényéhez azért nem kívántatik meg, mert az azt képviselő okirat átadásának ugyanily hatása van. Ha mármost a letett áru tekintetében a zálogjog megszerzéséhez a zálogjegy átadása elégséges, semmi ok sem forog fenn arra nézve, hogy ahhoz a sokkal fontosabb árujegy átruházása elégséges ne volna. Egyébiránt maga a törvényhozás a dolognak és az azt képviselő okiratnak ugyanazon fontosságot tulajdonítja, midőn a 455. cikkben körülírja, miként lehet a váltó és a rendeletre szóló okiratok tekintetében zálogjogot szerezni.

Magában véve ez okiratoknak anyagi értelmében vett értékük nincsen és mégis elzálogosíthatók, mert értéket képviselnek.

Ezen okoknál fogva az első bíróság ítélete meg volt változtatandó stb.

BIZTOSÍTÁSI SZEMLE.

Az osztrák biztosító társaságok mérlegei.

A kereskedelmi törvény 457. §-a értelmében kötelesek a biztosító társaságok a mérleget az illetékes törvényszéknek közzététel végett évenként bemutatni.

A 461. §. a külföldi biztosítási vállalatokat, amennyiben mint részvénytársaságok működnek, a keresk. törvénynek a külföldi részvénytársaságokról szóló 210 és 211. §§-ai — egyebekben pedig a *hetedik cím rendetei* alá helyezi. De a külföldi részvénytársaságokról a 210. és 211. §§-okon kívül még a 212.—216. §§-sok is *intézkednek* és nevezetesen a 214. §. azt rendeli, hogy a külföldi részvénytársaságok belföldi képviselősegei »a részvénytársaságnak *általános* és az itteni üzletnek *külön* mérlegét« tartozik az illetékes törvényszéknek bemutatni és továbbá »az *általános* és *különös* mérleg ezenfelül a társasági hirdmények felvételére rendelt, esetleg a hivatalos hirlap útján közzéteendő.« Hogy a törvénynek a részvénytársaságokra vonatkozó ezen rendelkezései a biztosítási vállalatokra is vonatkoznak, kitűnik a keresk. törv. 211. §. 4. pontjából, mely szerint *minden* külföldi részvénytársaság tartozik a bejegyzéskor igazolni, hogy a társaság arra kötelezte magát, miszerint belföldi ügyleteiben a *jelen törvény rendeleteihez alkalmazkodik*.

A törvény világos szavaiból tehát kétségtelenül megállapítható, hogy a külföldi biztosító társaságok (és pedig a 230. §. vonatkozásánál fogva a szövetkezetek is,) az általános mérlegen felül

a magyarországi üzletnek *külön* mérlegét *elkészíteni*, az illetékes törvényszéknek bemutatni és *közzétenni* kötelesek.

A külföldi biztosító társaságok ezen külön mérlegei pedig hármasszempontról rendkívül nagy fontossággal bírnak; ugyanis:

1.) Állami pénzügyi szempontból szükségesek, (adó-és egyéb közterhek kivétele végett stb.) mert a külföldi társaságok által Magyarországon elért jövedelem csakis ezen külön mérlegek útján állapítható meg.

2.) A magyar biztosítási üzlet állapota, fejlődése csak is a külön mérlegek segítségével állapítható meg és a hazai biztosítási ügy fejlődésére oly fontos statisztikai adatok ezen külön mérlegek útján szerezhetők meg.

3.) A közönség — különösen pedig a biztosítottak tájékozására szükséges a külön mérleg, mert a nálunk létező nyilvánossági rendszer mellett az ellenőrzés a közönségre lévén bizva, ez csakis a különmérleg útján szerezhet magának a külföldi biztosító társaság magyarországi üzleteiről tájékozást; ebből tudhatja meg, milyen terjedelmű üzletet csinál Magyarországon (tehát milyen bizalomban részesül) valamely külföldi biztosító társaság és hogy mennyiben felel az itt meg kötelezettségeinek.

A külön mérleg ezen nagy fontossága kifejezést nyer a keresk. törv. 217. §. 2. pontjában, mely szerint a külföldi társaság bejegyzésének *törlése bárkinek kívánatára elrendelhető*, ha a társaság ezen

kötelességének is igazolatlanul meg nem felel.

Austriával szemben a viszonyt (a magyar korona országainak és ő Felsége többi királyságai és országainak kormányai közt, a részvénytársaságok, közkereseti és iparszövetkezetek kölcsönös bebocsátása iránt létrejött egyezményről szóló) 1878: XXII. t.-c. rendezi. Ezen törvény 5. §-a értelmében az osztrák biztosító társaságok tartoznak »az évi mérleget« két hónappal a közgyűlés után az illetékes törvényszéknél bemutatni. Ezen általános kifejezés »évi mérleg« alig enged kétséget az iránt, hogy ezen generalisatio alatt az *általános és külön mérleget* kell értenünk; a logikai magyarázat ezen felfogást támogatja, *mert Ausztria mindazon jogviszonyok tekintetében, melyeket közös törvények nem szabályoznak, szintén külföldnek tekintendő*, és ugyanazon szempontok, mint más külföldi társaságoknál, az osztrák társaságoknál is szükségessé teszik a külön mérleg beterjesztését és közzétételét. Egy további logikai támpontot képez, hogy miután ezen törvény (1878: XXII. t.-c.) a kereskedelmi törvénynél később keletkezett, külön kifejezésre kellett volna a törvényhozásnak juttatni mindazt, amiben az osztrák biztosító társaságokra nézve a kereskedelmi törvénynek a külföldi társaságokra vonatkozó szabványaitól eltérni kívánt; — ahol ez meg nem történt, ott a kereskedelmi törvény szabványai irányadóak, aminthogy ezt a kérdéses (1878: XXII.) törvény 4. §-a következőkben kifejezésre is juttatja: »A bejegyzés eszközölését és közzétételét illetőleg — amennyiben ezen egyezmény-

ben kivétel nem tétetik — az azon területen fennálló szabványok mérvadóak, amely területen a bejegyzésnek történnie kell» és: «Az említett szabványok alkalmazandók minden egyéb bejegyzések és közzétételek tekintetében is, melyek a fennálló törvények és rendeletek szerint az ott felállított társaságokra nézve előszabványok.»

Az osztrák biztosító társaságok tehát nézetünk szerint szintén kötelesek a magyar üzletre vonatkozó külön mérleget a törvényszéknek beterjeszteni és közzétételni.

Tényleg azonban azt tapasztaljuk, hogy a külföldi biztosító társaságok a külön mérlegre nézve előirt törvényes kötelezettségüket pontosan nem teljesítik, és ha már a törvényszék sürgetésére azt be is terjesztik, ezen külön mérlegek a keresk. törvény 459. §-ában előirt követelményeknek meg nem felelnek és oly fogyatékosak, hogy az ellenőrzés szempontjából alig birnak értékkel.

Az osztrák biztosító társaságok pedig a magyar üzletre vonatkozó külön mérlegeiket egyáltalában nem terjesztik be a törvényszéknek.

Mi folyton rámutatunk a kereskedelmi törvény által megállapított ellenőrzési rendszer hiányaira, és azon veszélyekre, melyeknek közgazdasági életünk annak folytán kitéve van. *Addig is tehát, míg egy jó biztosítási törvény ezen veszélyeket elhárítaná, a bíróságoknak erkölcsi kötelességét képezi a biztosító társaságokat a törvényben előirt kötelezettségek szigorú betartására szorítani és ott, hol a törvény értelme kétséget hagyva maga után, annak a biztosított közönség érdekében azon szigorító*

magyarúzatot kell adni, melyet a törvény intenciója a hatályos ellenőrzés szempontjából megkövetel.

Miként említettük, a keresk. törvény 217. §-a szerint a külföldi társaságok bejegyzéseinek törlése bárkinek kívánatára elrendelhető, ha azok a törvényben megállapított kötelezettségeiknek meg nem felelnek. A törvény ezen intézkedése oly hathatós kényszereszközt ad a közönség és bíróság kezébe, hogy annak kiméretlen és szigorú alkalmazása mellett a jelenlegi állapotokon sokat lehet javítani.

A „New-York“ cégbejegyzési ügyében az igazságügyi- és kereskedelmi minster a képviselőház július 25-iki ülésén adták meg a választ Hock János képviselő interpellációjára. A ministerek mást nem mondhattak, mint amit válaszukban előadtak; a bíróság tévedett, mert az ügyben nem ismerte ki magát, a bejegyzést pedig a törvény rendelkezésénél fogva meg kellett engedni. A hazai biztosított közönség nagy megnyugtatóra szolgált volna, ha a minster urak a képviselőházban a biztosítási törvény revíziója kérdéséhez is nyilatkoztak volna, de hát az interpelláló képviselő ezt nem kívánta és így e tárgyban nyilatkozni nem tartoztak. — Bennünket most felszólalásra egyedül Hock János képviselő eljárása készítet. A képviselő úr minden szak- és tárgyszeret nélkül intéz biztosítási ügyben interpellációt a szakministerekhez, minél fogva már maga az interpelláció úgy van szövegezve, hogy abban, mint mondani szokás, a szegyet fején nem találta. Mikor pedig a ministerek egészen tárgyilagos választ adnak, ekkor feláll a tisztelendő képviselő úr és Isten és az ország színe előtt kijelenti, miszerint a New-York amerikai életbiztosító társaság a legtekintélyesebb, legmegbízhatóbb és vagyoniilag

legjobban situált biztosító-társaságok közé tartozik. A New-York óriási összegeket költ reclame-célokra, de az még vele sem történt meg, Amerikában sem, hogy neki a képviselőházban csináltak volna reklamot. Hogy pedig a New-York a lelkész és képviselő úr ezen nyilatkozatát hathatós reclame-nak tekinti, arról tanuságot tesznek a társaság nyomtatványai és a közgazdasági közlemények alakjába burkolt újsághirdetmények, melyekben ama nyilatkozatra hivatkozás történik. A legtekintélyesebb osztrák és magyar biztosító-társaságoknak több igazgatósági tagja és repraesentánsa foglal el előkelő állást a magyar képviselőházban, mégis eddig egyiknek sem jutott eszébe társaságát a képviselői szószékről a közönségnek ajánlólag bemutatni — Nem akarjuk a consequenciákat, melyekkel az ilyen eljárás egybe volna kötve — fejtegetéseink körébe vonni; az is távol áll tőlünk, hogy mi a képviselő úr jóhiszeműségét kétségbe vonjuk, mert mi *nem személyek ellen, hanem az ügyért* harcolunk; ennek érdekében azonban jogosítva érezzük magunkat a képviselő úr figyelmébe ajánlani azt a mondást, hogy „aki nem tud arabusul, az ne beszéljen arabusul.“ Mert, hogy egyebekről nem is szólva, a „New-York“-ról szerzett információi mennyire helyesek, azt a következő közleményből láthatja a képviselő úr.

A „New-York“ otthon. Mig nálunk a „New-York“ amerikai életbiztosító-társaság a legmesésebb híreket terjeszteti vagyoni és üzleti viszonyairól, addig a társaság székhelyén, New-Yorkban különös dolgok tartják izgalomban a nála biztosított közönséget. A new-yorki hírlapok és különösen a „New-York Times“ a képzelhető legsúlyosabb vádakát emelik ezen életbiztosító-társaság ellen, *minek folytán az állami biztosítási departement superintendentense a „New-York“ vagyoni állapotának kiderítése végett a vizsgálatot elrendelte*

és a társaság ingatlan és egyéb vagyoinak megbecslésével Coleman Mihály new-yorki lakost bizta meg. Kapcsolatban ezzel a »New-Yorker Handelszeitung« jul. 25-ki számában a következőket olvassuk:

„Az állami biztosítási superintendens által a »New-York Life Insurance Company« vagyoni helyzete tekintetében megindított vizsgálat eredménye még közzé nem tétetett. *Időközben a társaság üzleteinek rossz kezeléséről járó hírek töltik meg a levegőt, melyek a társaság viszonyainak földerítését sürgős követelménnyé teszik.* A társaság elnöke, Beers úr, miként ez több oldalról állítatik, társasági pénzeket törvénytelen módon kölcsönzött ki és egyéb transactiókat vitt végbe, melyek felvilágosítást igényelnek. Különböző new-yorki hírlapok határozottan követelik, hogy Beers úr a társaság elnöki tisztétől visszalépjen. Mindenesetre idején volna, hogy az elnök úr nyilatkozzék; *a kötvénytulajdonosok követelik, hogy nekik végre a »New-York Life« helyzete fölött tiszta bort öntsenek be.*“

Ugyanezen new-yorki lapban olvasuk, hogy Robinson C. John tábornok New-Yorkban az albany-i állami főügyész-nél feljelentést tett a »New-York« ellen, mert mint kötvénytulajdonos magát a társaság által megcsalottnak tartja. Bírósági eljárást kér tehát a társaság ellen, hogy azt számadástételre kényszerítse.

A Berlinben megjelenő »Zeitschrift für Versicherungswesen« legújabb számai szerint pedig ezen társaság new-yorki főügynöksége (Barches és Merxberger cég tulajdonosa) ujabban 370,000 dollárt sikkasztott a társaság vagyonából és megszökött. Lowrey G. M. texasi ügynök pedig szintén a társaság pénzeiből 20,000 dollárt sikkasztott.

Amerikában a közvélemény és az állami biztosítási departement hivatásukat nagyon komolyan veszik, az ez által keresztül vezetett vizsgálat tehát a »New-York« összes vagyoni és üzleti viszonyait

kíméletlenül fogja kideríteni. A vizsgálat eredményeinek közzététele pedig tájékoztatni fogják a nagyközönséget az iránt, hogy mennyi hitelt érdemelnek a »New-York« hirdetései.

A vasutak közelében fekvő épületek tűzveszélyessége. Midőn nem régiben a vasut mellett fekvő Ferenc-József kaszárnyában fényes nappal kiütött tűz az ott levő katonai raktárakat elhamvasztotta, a tűz okát kideríteni nem lehetett és valószínűnek látszik, hogy a raktárak mellett elrobogó vonatok mozdonyából kipattant szikra gyújtotta fel az épületeket. — Németországban ezen kérdés csak nem rég foglalkoztatta a belügyministeriumot. Ottan e tárgyban igen szigorú tűzrendészeti szabályok állanak fenn. A vasutak közelében épületek felállítása és gyúlékony anyagok raktározása csak a pályatesttől 38 méternyi távolságra van megengedve. Ezen távolságon belül tűzrendőri engedélyre van szükség, mely attól tétéleztetik fel, valjon a felállítandó épület eléggé tűzmentes anyagból áll és fedélzettel bir-e és valjon az ablakok és egyéb nyílások a tűzveszély előidézésére nem alkalmasak. Berlinre nézve külön rendszabályok állanak fenn, melyek szerint a vasutak közelében fekvő épületek tűzmentes anyagok- és nyílásoknál 1 cm. vastagságu befalazott üveg alkalmazása által biztosíthatnak a tűzszikrák ellen. — Alkalomszerűnek találtuk a fővárosi tűzrendőrség figyelmét erre felhívni.

Állami felügyelet Oroszországban. Miként orosz lapok írják, a belügyminister-, a pénzügy- és igazságügyministerekkel egyetemben egy törvényjavaslaton munkálkodik, melynek értelmében a már fennálló és jövőben alakuló biztosító-társaságok ügyködése a kormány felügyelete alá fog helyezettetni. A törvényjavaslat már legközelebb a birodalmi gyűlés elé fog terjesztetni

Ugyancsak az orosz belügyminister a kormányzóságokban és kerületekben külön hatóságokat szándékozik a tűzoltási ügy érdekében szervezni. Ezen hatóságok egy magasabb közigazgatási tisztviselő elnöklete alatt a helyi tűzoltóság — továbbá a biztosító-társaságok és a községi előjáróság tagjaiból fognak állani és feladatukat képezendi a tüzesetek elhárítására szolgáló intézkedések megtétele, az építkezésekre és befásításra vonatkozó kötelező rendszabályok alkotása stb. A községekben udvaronkint 50 kopek tűzoltósági adó fog beszerezni, mely összeg a községekben tűzoltósági szerek bevásárlására fordíttatik. Ezenfelül mindenki, ki valamely faluban korcsmát nyit, köteles lesz a tűzoltóság javára bizonyos összeget lefizetni

A lendületet, melynek a biztosítási ügy Oroszországban indulni kezd, egyik jelét képezi végül, hogy a hadügyministerium egy kötelező életbiztosítási szövetséget megalakításával foglalkozik, melynek feladata abban állana, hogy az olyan katonatisztek és katonai hivatalnokok családjaikról gondoskodják, kik nyugdíjképeségük elérése előtt halnak el.

Nemzetközi congressus a munkások balesete tárgyában fog Bernben szeptember 21-ikétől—26-ikáig megtartatni. A congressuson kiváló szakférfiak által a következő tárgyak fognak előadatni: A baleset biztosítás fejlődése Németországban; a gyárak hivatalos megvizsgálásának szükségése azon célból, hogy balesetek elkerülése végett elővigyázati rendszabályok alkottassanak, és speciális törvényes intézkedések olyan készülékek alkalmazása iránt, melyek balesetek elkerülésére alkalmasak; a munkások balesetének kérdése Ausztriában (Magyarország?); egyes balesetek az angol gyárakban; a balesetek statistikája; a munkás balesetek kérdésének állapota Franciaországban, Olaszországban, Hollandban és Svájcban; betegség, baleset és rokkantság elleni biztosítás; az amerikai törvényhozás a munkások balesete tárgyában. — A congressusban részt fognak venni: Németország, Franciaország, Anglia, Ausztria-Magyarország, Oroszország, Belgium, Holland, Olaszország, Spanyolország, Svéd-Norvégország, Svájc és az amerikai egyesült államok.

K Ü L Ö N F É L É K .

Részvénytársaságok mérlegeinek közzététele. A kereskedelmi törvény 198. §-a értelmében a részvénytársaság igazgatósága köteles a felügyelő bizottság által megvizsgált évi mérleget 8 nappal a közgyűlés előtt közzétenni. Egyes részvénytársaságok igazgatóságai ezen kötelezettségüknek aként felelnek meg, hogy a mérleget a társaság üzlethelyiségében kifüggesztik, anélkül, hogy azt a társaság hirdetésményeinek közzétételére alapszabályszerűleg kijelölt hirdetőtáblán közzétételnek vagy legalább a közgyűlés összehívását tartalmazó hirdetőtáblán a mérleg mikénti közzétételére utalás történnék. Ezen eljárás a törvénybe ütközik és a nyilvánosság elvének meg nem felel, mert a keresk. törvény 198. §-a ugyan az évi mérlegnek hirdetőtáblán közzétételét kifejezetten elő nem írja, — de a 157. §. 15. pontja szerint az alapszabályokban mindenesetre meg kell állapítani a társaság hirdetésményeinek mikénti közzétételét, és a törvénytörvény a nyilvánosság elvének megfelelőleg az alapszabályokat csak úgy veszi tudomásul és vezet be a cégjegyzékbe, ha a társaságok hirdetésményeinek közzétételére egy megfelelő hirdetőtáblát kijelölnek; amit a társaságok alapszabályaikban meg is tesznek. *A részvénytársaságok tartoznak tehát az évi mérleget 8 nappal a közgyűlés előtt a társaság hirdetésményeinek közzétételére az alapszabályokban kijelölt hirdetőtáblán közzétenni* és a budapesti kir. keresk. és váltótörvénytörvény most több előfordult esetben az évi mérleget közzétételnek nem tekintette, ha az csupán a társaság üzlethelyiségeiben kifüggesztett — és nagyon helyesen, mert csak így lehet a keresk. törvény — eléggé gyarló — nyilvánossági rendszerének némi gyakorlati érvényt szerezni.

Az igazságügyministeriumban tanácskozások folynak az iránt, valjon az osztrák biztosító társaságok (részvénytársaságok és szövetkezetek) magyarországi képviselői a belföldi üzletre nézve tartoznak-e a törvénytörvényeknek külön mérleget bemutatni. Szakkörökben sokan a Magyarország és Ausztria közt fenálló viszonyosságra hivatkoznak, melynél fogva az osztrák biztosító társaságok magyarországi képviselői ugyanazon szempont alá esnek, mint a belföldi biztosító társaságok. Mások ismét azt tartják, hogy az osztrák biztosító társaságok csak egy mérleget tartoznak bemutatni, és csak az lehet kétséges, valjon az általános vagy külön mérleg nyújtandó-e be. Mi e kérdésben elfoglalt álláspontunkat fentebb (l. Bizt. szemle 36. lap.) fejtenek ki.

A nyilvánosság rendszere Angliában. A Baring-cég bukása után az angol bankok, hogy a közönség megingott bizalmát helyreállítsák, *havonkénti mérlegek* közzétételét határozták el. Ezt az eljárást, mely igen célirányosnak bizonyult, kezdik követni a magánbankházak is, melyek tudvalevőképp Angliában régóta előkelő szerepet játszanak. A nyilvános számadást társulatok módjára már 1885-ben kezdte meg a Glyn, Mills, Curie és társa bankcég. Lassanként követték mások is, úgy hogy a magánbank-cégek egész sorának mérlegét ismeri a nagyközönség. A magánbankok ezen nyilvános számadása rendkívül fokozza a közönség bizalmát és olyan üzleti forgalmat idéz elő, melyekről a mi magánbankjainknak alig van fogalmuk. Így pl. a Barclay, Beran, Tritton, Ransom és társai cégnek kötelezettségei 785,000 font sterlinget tesznek; ebből 650,000 fontot képviselnek a bankháznál lévő letétek. A bankház saját tőkéje 800,000 font, tarta-

létkéje 200,000 font. A mi szolid magánbankházaink is kísérletet tehetnének mérlegeik közzétételével, és az eredmény bizonyára nem maradna el.

A nyilvánosság rendszere mi nálunk. Hogy nálunk nem csak a közgazdasági intézetek, de némely bíróságok is ellenségei a nyilvánosságnak, arra izelítőül szolgál a következő mulatságos eset. Egy fővárosi aljársbíró előtt a felperesi ügyvéd és a személyesen megjelent alperes egyetértést kötve, a jegyzőkönyv aláírása után az albíró a feleket souverän kézmozdulattal távozásra szólította fel. Az ügyvéd azonban nem távozott, mire közte és az albíró közt következő párbeszéd fejlődött ki: Bíró. „Miért nem távozik Ön, ha nálam dolgát végezte?” Ügyvéd. „Nekem jogomban áll tovább is maradni.” Bíró: „Ez az én dolgozó szobám, itten a hivatalos teendőkön kívül nem tartozom senkit megtűrni.” Ügyvéd. „Ebben alaposan tévedni méltóztatik, mert a ppts. 101. §-a szerint a sommás eljárásban a tárgyalások nyilvánosak. Ez tehát nem az Ön dolgozó szobája, hanem nyilvános tárgyalási terem, melyben én, mint a nyilvánosság képviselője vagyok jelen.” Mond és marad nyugodtan.

Az új spanyol banktörvény. A Banco de España tudvalevőleg 1874-ben akként alakult meg, hogy a Spanyolországban akkor létezett apróbb bankok közül tizenegy egyesült és megalkotta a madridi bankot, a többitől pedig a törvény, mely a madridi banknak kibocsájtási monopoliomot biztosított, a bankjegy kibocsájtási jogosítványt egyszerűen megvonta. A spanyol banknak 100 millió pesétas (40 kr. aranyban) befizetett alaptőkéje volt, és felvont jogosítva, hogy tényleges tőkéjének ötszöröse erejéig bemutatóra szóló bankjegyeket bocsájtthasson ki, úgy azonban hogy az egész kibocsájtás egy negyede arany földözettel bírjon.

Spanyolországban a napokban egy törvény lépett életbe, melylyel a madridi bank, illetőleg a Banco de España felhatalmaztatik, hogy ezentul 1,500,000,000 pesétas erejéig bocsájtthasson ki bankjegyeket; ellenben köteles ezentul pénztársaiban a kibocsájtott összeg egy harmada erejéig fém- (arany vagy ezüst) földözetet tartani, úgy azonban, hogy a fémföldözetnek legalább fele aranyban legyen. A metszet minimuma 25. pesétasban állapított meg. A bankmonopolium 1921. december hó 31-én jár le.

A kibocsájtási jogosítvány fejében a bank köteles az államnak 150 millió pesétast kamat nélkül kölcsön adni, mely neki 1921. december hó 31-én fog vissza fizettetni. A mondott összeget a bank három részletben tartozik az állampénztárba befizetni u. m. 50 milliót 1891. július hó 1-én, 50 milliót 1892. július hó 1-én, és 50 milliót 1893. július hó 1-én.

A kibocsájtás összege bankszerűleg teljesen földözendő, mert a törvény előírja, hogy a kibocsájtott bankjegyeknek a fémföldözet összegét meghaladó része, letétekkel, folyószámla-követelésekkel, kezesekkel biztosított vagy 90 napi lejáratot meg nem haladó esedékességgel bíró leszámítható papirokkal földözve kell lennie; — sőt előírja még az arányt is, melyben ezen különféle cimleteknek a kibocsájtás és a fémföldözettel lenniök kell. Megjelöli továbbá a törvény ama állampapirokat, melyek a bankföldözet tárgyai lehetnek.

Az új törvény felhatalmazza a bankot, hogy a kormányval egyetértve az ország különféle helyein, hol azt a kereskedelmi forgalom és az ipar igényei megkívánják, fiók-intézeteket állíthasson föl.

A törvény végre azt is meghatározza, hogy a kormány a banktól nyerendő 150 millió kölcsönt mily célokra fordítsa. Talán nem lesz érdektelen itt erről is megemlékezni. A szóban forgó 150 millióból 87 millió hadi hajók építésére, — 16 millió hadi felszerelésekre, — 36 millió vasuti

társaságok segélyezésére, — 6 millió kikötő építészeti célokra, — 2 millió csatornák építése és mocsárok szabályozására, — és végre 3 millió vízáradások megakadályozását célzó munkákra lesz fordítandó.

Megjegyzendő még, hogy ugyan ez a törvény felhatalmazza a kormányt egy 250 milliós kölcsön kötésére is, a célból, hogy annak egy részével a függő államadósság törlesztessék, illetőleg consolidáltassék.

A kereskedelmi utazók Svájcban. A szövetségtanács egyik újabb keletű határozata szerint azon kereskedelmi utazók, kik bel- vagy külföldi ház képviselőjében csakis olyan üzletemberekkel lépnek összeköttetésbe, kik az árucikket tovább eladásra vagy feldolgozásra vásárolják, minden díj nélkül köthetnek ügyleteket az egész szövetségi területen; árukat magukkal hordani azonban nem szabad. Minden más kereskedelmi utazó — ki szintén áru nélkül utazik — köteles igazolási jegyet váltani, melynek díja évenként 100 frankot tesz ki. A külföldi utazónak az utazás csak azon esetben engedtetik meg, ha az állam, melyben az általa képviselt ház létezik, a svájci kereskedői utazókkal kedvezőtlenebbül nem bánik.

A régi jó időkből. A harmincas években történt Bécsben. Metternich herceg palotájában audienciákat szokott osztogatni azoknak, kik valamely tervök sikerítésére pártfogását akarták megnyerni. Egy ilyen kihallgatási napon a mindenható államférfinál egy nagynevű bankár jelent meg. A bankárnak egy magas rendjel — és az ezzel együttjáró főnemesség képezte ambícióját és ügye a kancellárnál volt felterjesztés alatt. Midőn mindazon okokat elősorolta, melyek kitüntetését indokolták, a kancellár kijelentette, hogy ellene három rendbeli kifogás emel-

tetett. „Először is — úgymond Metternich — az Ön atyja csempészet miatt vizsgálat alá helyeztetett és a büntetés alól csak bizonyítékok híján mentetett fel. Másodsor feltűnést okozott, hogy neje Ön ellen válópert indított. Harmadsor pedig a rendőrségnek Önnel szemben különös aggálya van. Terhére rója ugyanis, hogy Ön Ausztriában a biztosítás egy új ágát: az életbiztosítást, bevezette. Ön tudja, hogy mi az újításokat egyáltalában nem szeretjük, de az életbiztosítás meghonosítása már éppenséggel alkalmas arra, hogy az állampolgárok erkölcsiségét aláassa. Aki életét biztosította, az arra többé nagy súlyt nem helyez, azonkívül pedig a takarékoság elvét is szegre akasztja. A rendőrség továbbá az életbiztosításban revolutionárius intézményt lát; a palástolt szabadkőmivesség egy nemét, szóval olyan összeköttetések palástolását látja abban, melyek az állami szervezet megdöntésére alkalmasak.“ Megjegyezte azonban az államkancellár, hogy a rendőrség ez utóbbi nézetét magáénak nem vallja, mert az életbiztosítást egészen ártalmatlan intézménynek tartja. — A bankár arcán gúnymosoly tüköröződött vissza. „A rendőrség felfogását — úgymond — nagyon eredetinek tartom és Kegyelmességed államférfiúi bölcsességének egy új jelét képezi, hogy azt magáévé nem teszi, mert az életbiztosítás nem csak ártalmatlan, de a legüdvösebb intézmények egyikét képezi, amit rövid idő alatt az egész civilisált világ el fog ismerni.“ A bankár a rendjelt és a báróságot megkapta. Metternich hagyományos szelleme pedig talán még ma is afőlött töpreng, valjon a negyvennyolcas eseményekben az életbiztosításnak nem volt e része — pedig Heynau emlékezete tanúságot tesz arról, mily kevéssé volt az ember élete akkoriban nálunk biztosítva.

I R O D A L O M.

A levél, sürgöny és telefon útján keletkezett szerződés által való bizonyítás.

(Folytatás.)

*A telegrammokról.**1. A telegrammok természete és bizonyító ereje.*

(Dr. B.) 23 A francia törvényhozás nem állapított meg bizonyítási módokat, a melyeket a telegrammok által kötött szerződések létezésénél lehet alkalmazni. Általában azonban, bizonyítási szempontból a telegrammok kötötte szerződések ugyan azon elbírálás alá tartoznak, mint a levelek útján kötöttek.

A telegrammokat a következők jellemzik: a címzettnek elküldött irás nem viseli az elküldő aláírását; ez az irás egy harmadik személy (a leadó hivatal tisztviselőjének) írása, ebből kifolyólag az a kérdés merül föl, hogy a telegrammokat lehet-e abból a szempontból megítélni, mint a leveleket.

24. Három theória létezik, a mely ezt a nehézséget fejtegeti. Az egyik szerint a telegramm olybá tekintendő, mint a telegramm szerzője által írt és alájegyzett levél.

25. A második vélemény szerint a telegrammnak annyi bizonyító képessége van, mint a hiteles másolatnak; mert a távíró tisztviselők nyilvános hivatalnokok és így az általuk kiszolgáltatót irományok az autentikuság jellegével vannak felruházva.

26 De ennek a theóriának vitatása is fölösleges, mert a törvény határozottan jelöli meg azokat a hatóságokat, a melyek föl vannak jogosítva arra, hogy az okmányok hiteles voltát igazolják (Polg. törv. k. 1317. cz.) Ezen kívül a telegrammok átküldésének alakja is nélkülözi azokat a formákat, a melyek között az okirat hitelessége elfogadható.

27. Ellenkezöleg, az első theória érveigen komolyak és a telegrammoknak a levelekkel való egyenlő értékűvé tétele arra czéloz, hogy bizonyító képességüket megállapítsa. Hanem egészen ez a theória sem állhat meg; már az is nagy gyöngéje, hogy a telegramm számos különbséget mutat föl egy levéllel szemben. A levél elküldőjének módjában van a levelet újra átolvasni vagy átolvastatni és a hibákat korrigálni. Szabadságban áll azzal iratni

a levelet, a kivel akarja, míg a telegrammot az írja le, a kit a távíró hivatal főnöke e czélra kijelölt.

28. Mi hát a telegramm? Nem több és nem kevesebb, mint egy egyszerű másolat, a melyet a távíró hivatal tisztviselője készít arról az írásról, a melyet neki a feladó küldet. Ennek folytán jogi értéke egyenlő annak a másolatnak értékével, a melynek elkészítését semmi más nem garantálja mint az átküldött szövegnek az eredeti szöveggel való összeveteése és a mely másolatot nem csak a cinnett állomás, hanem a feladó állomás is készítette.

29. Igyen állapítva meg a telegramm természetét, csak az van még hátra, hogy felsoroljuk azokat a szabályokat, a melyek a készítésnél alkalmazást nyernek. E szabályok a polgári törv.-könyv 1334. és 1335. cikkelyeiben vannak összefoglalva, a mely szerint a másolatok akkor hitelesek, ha az eredeti okirat szövegét tartalmazzák. Hogy tehát a telegramm hiteles legyen, a feladó állomáson levő eredetivel szóról-szóra kell egyeznie.

Azonban két hipotézis lehetséges. Az egyik szerint, a címzett által átvett telegramm kitételei nem egyeznek az eredeti kitételeivel, és az átutalás alkalmával becsúsztott hibák lényegbe vágók. Azt kell hát megállapítani, hogy ki a szóban forgó hiba okozója. A címzett azonban végrehajthatta már a kapott sürgönyben foglalt megbízást és kárának megtérítését kívánhatja. A második hipotézis szerint a telegramm egészen összevág az eredetivel avagy az eredetitől csak olyan eltéréseket tartalmaz, a melyek nem lényegbe vágók; az ilyen okirat bizonyítja a szerződés létezését, mint azt a levél is bizonyíthatná.

30. A telegrammok szerkesztésénél általában használt rövidített írásmód is alkalmul szolgálhat a kimagyarázásoknál olyan eltérésekre, a melyek a postai levelezésnél ritkábbak. Hasonlóképen könnyen csúszhatnak be a sürgönyzésnél vagy a vett sürgöny interpretálásánál, ha a sürgönyváltó felek konvencionális szókát alkalmaznak. Ez utóbbi elkerülésére a telegrammot nyomban követő levelezéssel szokás támogatni.

2. A telegrammok által kötött szerződésekre vonatkozó törvények a külföldi törvényhozásban.

31. Immár negyven esztendeje múlt el az első távíró vonalok felállítása óta. Ideje

tehát, hogy a telegrammokra vonatkozó törvények megállapíttassanak. Nem régen megtette ezt Olaszország, Mexikó és Portugália.

32. *Az 1882. olasz ker. törvény könyv.* — A 21. 27 és 28. törvénycikkek a telegrammokat a levelekkel egyenértékűekké nyilvánítja és miként a keresk. könyveket a törvény előtt bizonyító erővel ruházta föl. A 44. cikk azt mondja, hogy a keresked. ügyekben küldött telegrammok a kötelezettséget vagy a felmentést igazolhatják. A telegrammok keltét illetően a 47. cikk azt mondja, hogy erre nézve elhatározó az a nap és óra, a melyben tényleg expedáltattak vagy a távíró hivatalban átvétettek.

33. *Az 1884-ben kihirdetett mexikói keresk. törvénykönyv.* — E törvénykönyv 728-733. cikkelyei következő szabályokat állítják föl: az a ki a telegrammváltás útján akar szerződést kötni vagy váltót intézni, elviszi sajátkezűleg irt vagy legalább alájegyzett telegrammját, a távíró hivatalba. Itt okiratot szerkesztenek a telegrammról, a mely okirat nyomban egy jegyzőnél helyezendő el. A távírat továbbításának szükségképen még azon a napon kell megtörténnie, a melyen a távíróhivatalnál benyújtott; ha ez lehetetlen, a feladót értesítik. A távírat elküldéséről a feladó bevényt kap.

34. *Az 1888. évben kiadott portugáliai keresk. törv. könyv.* — Ez az új törvény a telegrammokat a levelekkel egy értékűekké nyilvánította és a 97. törvénycikkekben megszabta a következő feltételeket, a melyek között a telegrammok a szerződés bizonyoságául szolgálhatnak: 1. §. A telegrammok azzal a bizonyító erővel bírnak, a melylyel a törvényen kívül kötött szerződések. 2. §. Megbízás vagy bármí másnemű megegyezés, ha azt egy jegyző távíratí útton továbbítja, teljes jogi hatálylyal bír.

II. FEJEZET.

Kereskedelmi ügyekben folytatott levelezés által keletkezett szerződés bizonyítási különlegességeiről.

35. A levelezés által keletkezett szerződés fontossága sokkal szembeszökőbb a kereskedelmi, mint a polgári jogban. A kereskedők ügyleteik legnagyobb részét levél vagy sürgöny útján kötik és leggyakrabban még a szóbeli szerződés után is meg szokják egymásnak írni az ajánló és az elfogadó levelet, a mi által mindegyiknek írott bizonyítéka van a szerződésről. Azután a kereskedők között levelezés útján kötött szerződések általánosan sokkal

nevezetesebb érdekeket érintenek, mint a nem kereskedők levelei. Különbén is régi elv jogunkban, hogy a kereskedők levelei kötelezők és bizonyítékot képeznek. Az 1673-iki kereskedelmi rendelet ezt a régi elvet elfogadta és példáját követte a kereskedelmi törvény meg a modern államok törvényhozása.

1-ső rész. — A kereskedelmi jog szerint bizonyítóerővel bíró levelek szabályai.

36. I. A keresk. törv. 109. cikke, más híján, levél által is beigazoltnak tudja a vásárlásokat és az eladásokat. Ezt a rendelkezést ki kellett terjeszteni a többi kereskedelmi szerződésekre is, azok kivételével, a melyekre a törvény külön intézkedést szab. De másrészt magában foglalta a 109. cikk rendelkezése azt is, hogy ugyanazon elbírálás alá tartoznak mindazok az írások, a melyeknek jellege a levelezéssel egy osztályba sorozható.

A levelezésből eredő bizonyítás nem önálló és meggyőzhető más bizonyításul szolgálható eszközökkel.

37. II. A kereskedelmi törvény, a mely a pusztá vélelem alapján is beigazoltnak ismeri el a szerződéseket, nem tanusíthatott nagyobb szigorúságot keletjök bizonyítékával szemben. Egyébként, nem is volna érthető, hogy a törvény megkövetelje a kereskedő papírosain a keltet, a mikoron ennek megemlítését egyebütt nem követelte. Különbén a levelezés is föl van említve azon könyvek között, a melyek vezetését a törvény előírja; következésképp a levelekre írt kelet, valótlanságának beigazolásáig igaznak vélelmezendő.

38. Ellenkező esetben, ha a levél nincsen keltezve, közvetett úton megállapítható elküldésének napja; pl. az üzleti könyvekből, a melyben a levél tartalmazta ügylet el van könyvelve és abból a helyből, a melyet a levél a másolókönyvben elfoglal. Azután döntő körülmény itt a postabélyeg kelte is. Erre vonatkozólag a tudósok között két nézet uralkodik. *Paris* szerint (*Droit commercial francais*, 1854.) a postabélyeg megerősíti azt a keletet, a mely a levélmásolóban olvasható; *Bois-tel* és *Massé* ellenben azt tartják, hogy a postabélyeg olyan jellegű eredetiséget kölcsönöz a levél keltének, a melyet senkinek sem lehet kétségbe vonni. De én azt hiszem, hogy ezt a két nézetet olyaten formában kellene összeegyeztetni, hogy törvényes bizonyíték híján, a törvényszék megmérlegelheti azokat a körülményeket, a melyek a kelet megállapítására döntök.

2-ik rész. — A keresked. jogban alkalmazható eszközök a levelezés útján kötött szerződés bizonyítására.

39. I. A törvény által kiszabott formák. Már *Fousse* is mondja az 1673. rendelethez kiadott magyarázataiban, hogy a kereskedelmi levelek útján kötött szerződések fontossága a törvényhozót könnyű és biztos bizonyítási módok megállapítására készítették. A keresk. kodex 8. pontja a mondott okok alapján elrendeli, hogy minden kereskedő köteles megőrizni a kapott, és lemásolni a küldött leveleket.

A törvény eme kettős irányú intézkedése könnyen magyarázható. A levelezés ugyanis nem ad teljes képet a küldött levelek összegyűjtése által; hozzá tartoznak a kapott levelek. Mert minden egyes levél csak egy ember véleményének kifejezését tartalmazza, pedig minden megegyezés azt tételezi föl, hogy két szerződő fél akarata kölcsönösen találkozott. A küldött és a kapott levél ellenőrzi egymást; hogy a törvény szavának elég tétessék, a levelek kijelentéseinek úgy kell vágni, mint a kiszabott posztó helyének azzal, a mit belőle kiszabtak.

40. A levélmásolatok könyvének ugyanazokat a formai föltételeket kell magában foglalnia a melyeket a keresk. törvény a többi előírt könyvekre kiszabott. Mindazonáltal vezetésének részleteire a szokás és maga a törvény is eltekintenek a formalitás merevségétől.

41. A külső formák közül egy nem alkalmazandó a másoló könyvekre: a fölülbélyegzés (Keresk. törv. 10. cikk. 2. bekezdés). E kivételnek kettős alapja van: a másoló könyv csak segédkönyv, csak a részletek megvilágítására szolgál, csak a levelezés útján támadt szerződések egyes kikötéseit világosítja meg, olyanokat, a melyek benne vannak az eredeti levelekben és meg a felek napló könyveiben; azonkívül az eredeti levelek létezése ezen könyv hamisításának teljesen útját állja. De miként a többi keresked. könyvek, a levélmásolatok könyvének is bekötöttnek, lapszámozottnak és láttamozottnak kell lennie.

42. A levélmásoló gépek nem mentik föl a kereskedőket a láttamozás kötelezettsége alól. Az a felfogás, hogy egy különös másoló ténia és az enyvezetlen papiros (selyempapír) nemcsak, hogy a másolás processusát teszi gyorsrá, de az egybehangzás kétségét is lehetlenné, nem fogadható el. Az egyetlen mód, a mely a törvény kívánalmait a másolás előnyeivel összeegyeztetni tudja abból áll, hogy a

lapok csúcsa néhány centimeter szélességnyire összeragasztandók és arra az összefoglaló szélre helyezendő az aláírás.

43. A keresked. törv. 11. cikk. 3. bekezdése elrendeli, hogy az okvetetlenül szükség könyvekben a bejegyzések a kelet sorrendjében, kihagyások és üres helyek nélkül eszközlendő; a lap szélére írni nem szabad. A másoló gép használata azonban az üres helyek kihagyását szükségessé teszi, a mennyiben a mechanikai művelet a leveleket üres helyekkel olyan sorrendben másolja, a minőben a levelek elküldettek. De ettől el kell tekinteni azokért az előnyökért, a melyeket a gép használata egyébként biztosít.

44. A keresked. törvénynek a keresk. könyvek benső formájára vonatkozó rendelkezései között van egy, a mely még a nagy forradalomból maradt fenn, és a mely azoknak francia nyelven való szerkesztését követeli. Ez is olyan, a mit a levelezéseknél nem lehet megtartani; mert a kereskedő kénytelen olyanokkal is ügyletet kötni, a kik a francia nyelven nem tudnak levelet írni. A törv. 8. cikke pedig azt mondja, hogy a levelek szóról szóra másolandók, következképpen azon a nyelven, a melyen megíratnak.

A konvencionális nyelven szerkesztett telegrammok, nézetem szerint azon a nyelven másolandók, a melyen elküldettek, de e másolatot előzékenységi szempontból is jó, ha követi a telegrammnak folyó nyelvre való átírása.

45. II. A szokás által meghonosított formák. A törvény imént elmondott rendelkezésein kívül a levelezés útján kötött szerződés bizonyítására vannak még olyanok is, a melyeket a szokás honosított meg. Ezek a szokások majd minden civilizált államban otthonosak és eredetöket tekintve nagyon régiek.

46. Ilyen megkövetelt szokás a bizonyítás teljes voltára, hogy a levél alá legyen írva. Maga a törvény semmit sem szól azokról a formákról, a melyekkel az elküldött levélnek birnia kell, hogy a szerző akaratának biztos kifejezője gyanánt tekintessék. A 109. cikk csak azt mondja, hogy a levél is a szerzést bizonyító eszközök közé tartozik, de nem teszi hozzá, hogy a felek aláírását kell tartalmaznia. (Erről különben szó van a megelőző fejezetben.)

47. Előfordul, hogy a leveleket nem maga a kereskedő, hanem ennek nevében alkalmazottjai írják alá. Az a kérdés, hogy e levelek kötelezik-e minden esetben a főnököt, vagy kell-e, hogy az alkalmazott különös felhatal-

mazással, cégjegyzési jogosítvánnyal birjon? *Paris* azt tartja, hogy ilyen jogosítvány szükséges. De nézetének hiányzik az alapja. Mert a törvény nem kívánja seholy, hogy a főnök által alkalmazottjának adott meghatalmazás egy meghatározott formával birjon; elegendő, ha ez létezik, illetőleg a meghatalmazás bármi módon megtörtént. Ezen kívül *Paris* rendszere sok hátránnyal is járna; nagyon akadékoskodó volna és majdnem kivihetetlen. Minduntalan meghatalmazásról szóló iratokat kellene a kereskedőnek üzletfeleihez küldeni, a mi nemcsak költséggel járna, de folyton hátráltatná az ügyetek gyors lebonyolítását. És előfordul még azokban az üzletekben is, a hol a cég tulajdonosain kívül alkalmazottak is fel vannak ruházva cégjegyzési jogosultsággal, hogy olyanok is jegyeznek, a kiknek nincsen meghatalmazásuk; és az én nézetem szerint az ilyen levelek kötelező volta nem vonható kétségbe, ha az alkalmazott nem lépte át azokat a határokat, a melyeket működésének természete, számára az üzletben kijelöl.

48. A levelek elveszésének lehetőségét, és az ebből származó hátrányokat apasztandó, a kereskedők levelezéseikben a következőkre szoktak hivatkozni: az üzletbarátnak még eddig választ nem nyert levelére vagy azokra a levelekre, a melyekre az üzletbarát még nem válaszolt. E hivatkozás által két üzletfél levelezése a lánc szemeiként fűződnek egymásba, ha megszakítás támad, illetőleg az egyik üzletfél olyan elküldött levélről tesz említést, a melyet a másik nem kapott, a levél vagy elveszett, avagy elküldése körül támadt rendtelenség.

49. A mióta a villamos távíró az üzleti forgalom jelentékeny tényezőjévé vált, e körül is kifejlődtek bizonyos szokások; ilyen ha valaki levélben válaszol egy táviratra, vagy a telegramm után levelet is ír a küldő, a levélben megírják a telegramm szövegét.

50. Egy másik bár még kevésbé alkalmazott szokás, hogy egy levél elveszésének könnyű módon való megállapítása céljából, a levelet sorszámossal látják el. Ha most a kapott levelek száma nem mutatja a számokat sorrendben, a címzett biztosan következtetheti, hogy a hiányzó számokkal megjelölt levelek elvesztek.

51. Végül még manapság is vannak kereskedők, a kik a régi szokást követve, de meg azért is, hogy fölmerülhet peres esetekben bizonyos támaszpontokat biztosítsanak maguknak, a leveleket nem teszik boritékba, hanem

a levelet összehajtva, a külső oldalára írják a címet. Ha az ilyen módon küldött levelek kelete per tárgyát képezné, elküldésének és megérkezéseinek idejét könnyű volna a postabélyeg keltével igazolni.

3. rész. — *Bizonyíthatók-e a rendeletre szóló értékpapírokra vonatkozó megjegyzések a levelezés által?*

52. A rendeletre szóló és forgatásra szánt értékpapírok folyamánakép támadt jogviszonyok legtöbbje távol levők között képződik és számtalan alkalmat nyújt levelek váltására. Ebből támadt a következő kérdés: szolgálhat-e a levelezés a mondottakra vonatkozó megegyezések bizonyítására? az elfogadás, az engedmény, a kezesség olyan természetűek-e, ha egyszerű levélből vagy táviratból eredtek, mintha azokat az illető maga írta a rendes formában az okiratra?

53. *A. Az elfogadás.* A keresk. törv. 122. cikke szól az elfogadásról. Ennek a cikknek az 1673. rendelet következő része szolgált mintául: «A váltók egyszerű aláírással fogadtatnak el.» Sok vita folyt már ebben az ügyben. *Pothier* (Du change) úgy magyarázza, hogy ezt a szót «elfogadva» a váltó aljára oda kell írni. A törvényhozóknak azonban úgy látszik ellenkező volt a nézetök, mert ha a 122. cikket összevetjük a 142-el, azt tapasztaljuk, hogy ez határozottan megengedi, hogy a kezesség akár magán a váltón, akár egy külön okiratban adassék; de úgy a keresk. jogszokás, mint a 174. cikk megkívánja, hogy ez az «elfogadva» magán az okiraton legyen rajta.

A belga, a német, a magyar, az olasz és portugál váltó-törvények megkövetelik, hogy az elfogadás magán a váltón legyen rajta. Ugyanezt vallotta az angol bíróság régi idők óta.

54. *B. Kezesség.* Miként már említettem, a kezességnek bizonyítéka rajta lehet magán a váltón, avagy más íráson. A keresk. törvény 142. cikke is ezt a nézetet vallja.

55. *C. Forgatmány.* Már magában az a kifejezés: *forгатmány, hátirat* (endossement) mutatja, hogy az átadást az okirat hátára (dos) kell írni. Mégis vannak írók, a kik azt állítják, hogy a forгатmány egyszerű levél által is igazolható. Annyi igaz, hogy a felek között az átadásra elegendő a levél, de harmadikkal szemben csak akkor igazolható, ha a váltó hátoldalára van vezetve.

(Folytatás a jövő számban.)

A magyar kereskedelmi jog rövidre vont tankönyve. Irta: Dr. Herman Sándor Székesfehérvárott. A külföldön a legelőkelőbb nevű szaktudósok foglalkoznak ilyen rövidre vont tankönyvek megírásával, mert súlyt helyeznek arra, hogy az ifjúság helyes fogalmakat szerezzen magának a kereskedelmi jog lényegéről. Elismerés illeti tehát szerzőt, ki a kereskedelmi jogot — kereskedelmi törvényünk keretében — iskolai használatra dolgozta fel.

Külföldi biztosító társaságok Magyarországon. Irta: Dr. Márkus Dezső ügyvéd. Mi örömmel tapasztaljuk, hogy a nálunk előbb annyira elhanyagolva volt biztosítási jog ujabban a jogirodalomban nagyobb figyelemben részesül. Egy helyes biztosítási törvény nálunk kikerülhetlen szükségét, megalkotása pedig csak időkérdést képezvén, annak tudományos előkészítése nagyon kívánatos. De a biztosítási jog terén csak a tudományos és önzetlen működés vétethetnek komolyan figyelembe, ámbar ezen a téren sokan minden előkészütség és a meggyőződés szabadsága nélkül remélnék olcsó babérokra szert tenni. Az előttünk fekvő füzetet a különben szép általános jogi képzettséggel bíró szerző elhibázott munkájának tartjuk, mely a komoly bírálat próbakövet meg nem állhatja és csak azt sajnáljuk, hogy szerző épen oly köztiszteltségnek örvendő életbiztosító társaságot, mint «The Gresham» — és oly sok téves állítással választott céltáblául.

Az állatbiztosításról. Irta Kanyári. Ily cím alatt jelent meg egy 32 oldalra terjedő füzetecske. A művecske elején a szerző a fölött sopánkodik, hogy «az állatbiztosítás intézménye nálunk gyakorlatban soha sem volt». Ez nagy tévedés, mert igenis dolgoztak nálunk a bécsi intézetek közül a «Taurus» első általános kölcsönös állatbiztosító egyesület (1864—1867), az «Apis» állatbiztosító bank (1868—1870), a «Ceres» biztosító bank (1868—1869), a «Providentia» biztosító társaság (1869—1870) és a következő magyar intézetek «Első magyar kölcsönös állatbiztosító társulat» (1869—1875) és az «Orion» általános állatbiztosítás-egyesület (1874). A művecske legnagyobb része nem egyéb, mint az Ehrenzweig-féle «Assecuranz-Jahrbuch»-ban Jäger és Butteritől megjelent dolgozatok kivonatos fordítása és azért azzal bővebben foglalkozni fölösleges. Jellemzésül azonban nem hathatjuk fölemlítés nélkül szerzőnek azt az állítását, hogy «résztvénytársaság állatbiztosítási célra eddig (tudunkkal) nem alakult», holott Butteri-nek a id-

zetkében idézett (Ueber die Versicherung wider die Schäden der Sterblichkeit des Vieh's) cikkében ki van tüntetve, hogy ő akkor még az olasz «Agraria» állatbiztosító társaság igazgatója volt, mely intézet tudvalevőleg a legtisztább részvénytársaság. A dolgozat kétféle biztosítást ajánl és pedig a kötelezőt mint állami biztosítást a járványok ellen és a többi károk ellen mint facultativ magánintézményt, a mi már a priori lehetetlen, de még azután abba a nagy hibába is esik szerző, hogy a díjat az elsőnél nem az érték szerint, hanem darabszámba kívánja megállapítani. Végül: a füzet egyetlen egy szóval sem említi, hogy a «Bécsi általános állatbiztosító társaság» már egy év óta szervezkedik nálunk és már vagy öt főügynökséget is állított fel. Pedig ha alapos akart volna lenni, erre a nagyon fontos körülményre figyelmét szintén ki kellett volna terjesztenie. (M. N.)

Principi fondamentali del diritto commerciale ungarico. Del Dr. Alessio Feichtinger de B. Nádasd. Szerző irodalmi munkásságának egyik fő érdemét képezi, hogy a hazai jogot olasz és francia nyelven ismerteti a külfölddel. Az előttünk fekvő dolgozat is hasznos szolgálatot tesz mindazoknak, kik kereskedelmi törvényünk alapelemeit olasz nyelven kívánják megismerni.

Szerkesztői üzenetek.

Cs. ur, Debreczen. Á kövénnyeltételek a biztosító társaság által tényleg megsértettek, ez azonban nézetünk szerint a biztosítási szerződés érvénytelenítését nem involválja, mert nem a szerződés lényeges alkateleme sértett meg. A per sikerét az is kétséssé tenné, hogy a keresetet a kereskedelmi törvény 487. §-a által előírt egy év alatt meg nem indította. Minthogy azonban a magasabb prámia szedése a társaságot nagyobb risikóra kötelezi, nézetünk szerint a társaságtól sikerrel követelheti, hogy a biztosítási összeget a pramiának megfelelőleg emelje fel.

L. S. ügyv. kamarai titkár urnak M. Becses válaszból azt vesszük ki, hogy magánlevélben közölt véleményünk kielégítette, de ha föltevésünkben tévednénk, hajlandók vagyunk újabb értesítéssel szolgálni. Most, miután a tőkeleszállítás indokát ismerjük, határozottan állíthatjuk, hogy a részvénytársaság által igénybe vett tőkeleszállítási módozat a keresk. törv. 209. §. kötelező előírásának meg nem felel.

Monsieur R. Constantinople. Il nous manquit le temps de répondre à votre h. lettre. Votre article va paraître dans un des numeros suivants. D'ailleurs nous vous écrivons sous peu.

Az ügyvéd urak szives figyelmébe ajánljuk az **ügyvédi nyomtatványok** terén általunk most bevezetett **ujdonságot**. Az ügyvédi nyomtatványok ugyanis eddig csak nyomtatott betűkkel, durva papíron és elavult szöveggel voltak az üzletekben kaphatók, ami azok használatát fölötte kényelmetlenné tette. Ez indított bennünket arra, hogy az ügyvédi nyomtatványokat **litografizott betűkkel, tiszta rongy papíron, minden fa keverék nélkül** a legdiszesebb kiállításban készítsük el, ami különösen a beadványoknak nemesak külső diszét emeli, hanem a szövegbe való írást kellemessé teszi. Magát a szöveget kiváló szakférfiak segélyével szerkesztettük meg, úgy, hogy az **mind beosztás, mind tartalom tekintetében a jelenkor igényeinek tökéletesen megfelel**. Jelenleg már kaphatók nálunk csinosan vésve és legfinomabb kivitelben **litografizott**:

Sommás váltókeresetek,
Sommás keresetek,
Biztosítási végrehajtási kérvények,
Kielégítési végrehajtási kérvények.

E mellett az árak semmivel sem drágábbak a nyomtatott, hibás szövegű és durva kivitelű nyomtatványoknál.

Egy-egy nyomtatványnak ára ugyanis:

500 ivenként	5 frt 20 kr.
100 „	1 frt 20 kr.

Mintagyűjteményt bérmentve és ingyen küldünk.

Gansel Zsigmond

könyvnyomdája.

Budapesten, IV. ker. Károly utca 18. sz.

„THE GRESHAM“

életbiztosító-társaság Londonban.

Magyarországi fiók:

Budapest, Ferencz-József-tér 5, 6.

a társaság házában.

Ausztriai fiók:

Bécs, Gisellastrasse I. sz. a.

a társaság házában.

A társaság vagyona 1890. június 30-án	frk	111.610,613.—
Évi bevétel biztosítások és kamatból 1890. évi június 30-án	»	20.084,349.—
Kifizetések biztosítási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848)	»	234.804,082.—
A legutóbbi tizenkét havi üzleti idő alatt a társaságnál	»	55.985,275.—
értékig nyújtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyújtott ajánlatok összértéke	»	1,666.812,555.—

értékre megy. — Prospektusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá ajánlatokkal, díjmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Nevelő- és tanintézet,

mely 15 év óta áll fenn,

és mely tulajdon nagy, árnyas angol-parkomban fekszik, áll **4 elemi-, 6 polgári-, 4 reál- és 8 gimnásiumi osztályból. Előkészít katonai és kereskedelmi intézetekre is.** Egészséges fekvésénél fogva a gyöngye testalkatú gyermekeknek is különösen ajánlható. A tanítás az **állami tantervek** szerint történik. **A növendékek államérvényes bizonyítványokat nyernek.** A felszerelés minden tekintetben **teljes.** **A test edzésére** nagy gond fordítatik: a nyári és téli testgyakorló helyiségek minden eszközzel el vannak látva. **Katonai rend** és fegyvergyakorlatok. **Jó és erős táplálék. Kötőviz.** Mérsékelt díjak a gyermek korához képest **évenként 350—500 frt.** Az 1891/92-iki (15-ik) tanév **1891. szeptember hó elején** kezdődik; azonban a növendékek az év bármely időszakában intézetbe adhatók. Előjegyeztetni bármikor lehet. Bővebb felvilágosítással és „**Ismerető**”-vel (programmal) szívesen szolgálok. — **Rákos-Palota (Budapest mellett, posta- és vasúti állomás.)**

Dr. Szabó Alajos,

kir. tanácsos, Ferencz József-rend lovagja s a nevelő-intézet igazgató-tulajdonosa.